

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

D O M

Afsagt den 3. februar 2016 af Østre Landsrets 15. afdeling
(landsdommerne Steen Mejer, Anne Birgitte Fisker og Annette Dam Ryt-Hansen (kst.)).

15. afd. nr. B-2911-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

1) Finansministeriet

og

2) Moderniseringsstyrelsen

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2910-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 1 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

Rigspolitiet

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2912-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 2 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

Post Danmark A/S

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2913-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 3 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

Kirkeministeriet

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2914-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 4 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

SKAT's Hovedcenter

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2915-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 5 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

Fødevarerministeriet

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2916-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 6 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

Direktoratet for Kriminalforsorgen

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

og

15. afd. nr. B-2917-13:

Centralorganisationernes Fællesudvalg

som grupperepræsentant for de i bilag 7 angivne tjenestemænd

(advokat Karsten Høj og advokat Kira Kolby Christensen)

mod

Forsvarsministeriets Personalestyrelse

(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke og advokat Karsten Holt)

Disse sager, der er anlagt ved Københavns Byret den 17. august 2012, er ved kendelse af 16. september 2013 henvist til behandling ved Østre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1. Hovedsøgsmålet, Centralorganisationernes Fællesudvalg mod Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen, og gruppesøgsmålene, Centralorganisationernes Fællesudvalg som grupperepræsentant for de i bilag 1-7 angivne tjenestemænd mod de sagsøgte myndigheder Rigspolitiet, Post Danmark A/S, Kirkeministeriet, SKAT's Hovedcenter, Fødevarerministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Forsvarsministeriets Personalestyrelse, er behandlet sammen. Sagerne drejer sig om, hvorvidt krav på efterbetaling af feriegodtgørelse efter ophævelse af § 17 i Statens Ferieaftale af 9. november 2005 er forældede for så vidt angår tjenestemænd, der er fratrukket i perioden fra den 12. marts 2005 til den 17. august 2007, eller om forældelsesfristen har været udskudt efter forældelseslovens § 21, stk. 2 og stk. 5, eller om kravene er forældede.

Der er under sagen tillige spørgsmål om, hvorvidt Centralorganisationernes Fællesudvalg har retlig interesse i, at den nedlagte anerkendelsespåstand i hovedsøgsmålet om foreløbig afbrydelse af forældelsesfristen tages under påkendelse, om formkrav til hvilke tjenestemænd, der kan anses for tilmeldt gruppesøgsmålene og om udskydelse og afbrydelse af forældelse af rentekrav.

Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU) har i hovedsøgsmålet B-2911-13 nedlagt påstand om, at Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen skal anerkende, at forældelsesfristen for alle efterbetalingskrav på feriegodtgørelse efter den nu ophævede bestemmelse i Statens Ferieaftale § 17 har været suspenderet, og at de, som er fratrukket 5 år før Personalestyrelsen tog kontakt til CFU den 12. marts 2010 eller senere, subsidiært 5 år før Personalestyrelsens Cirkulære nr. 025-10 af 16. august 2010 om Ændring af aftale om ferie (ophævelse af § 17) eller senere, har krav på feriegodtgørelse i henhold til Cirkulære af 17. august 2011 om Efterbetaling af feriegodtgørelse og i henhold til Cirkulære af 7. maj 2013 om Forældelsesfristen ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand.

Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen har heroverfor nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse.

Over for den af Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen nedlagte påstand om afvisning har CFU nedlagt påstand om, at behandlingen af sagen skal fremmes.

I de anlagte gruppesøgsmål (sagerne B-2910-13, B-2912-13, B-2913-13, B-2914-13, B-2915-13, B-2916-13 og B-2917-13) har CFU som grupperepræsentant nedlagt påstand om, at de sagsøgte myndigheder Rigspolitiet, Post Danmark A/S, Kirkeministeriet, SKAT's Hovedcenter, Fødevareministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Forsvarsministeriets Personalestyrelse (de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene), skal anerkende, at forældelsesfristen for alle efterbetalingskrav på feriegodtgørelse efter den nu ophævede bestemmelse i Statens Ferieaftale § 17 har været suspenderet, og at de, som er fratrukket 5 år før Personalestyrelsen tog kontakt til CFU den 12. marts 2010 eller senere, subsidiært 5 år før Personalestyrelsens Cirkulære nr. 025-10 af 16. august 2010 om Ændring af aftale om ferie (ophævelse af § 17) eller senere, har krav på betaling af feriegodtgørelse i henhold til Cirkulære af 17. august 2011 om Efterbetaling af feriegodtgørelse og i henhold til Cirkulæ-

re af 7. maj 2013 om Forældelsesfristen ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand.

Heroverfor har de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene nedlagt påstand om frifindelse og en selvstændig modpåstand 1 om, at CFU som grupperepræsentant skal anerkende, at gruppesøgsmålene alene kan omfatte tidligere tjenestemænd,

- 1) som var medlem af en faglig organisation under CFU, eller som havde givet CFU procesfuldmagt,
- 2) som ved tilmeldingsfristens udløb den 8. juni 2015 var entydigt identificeret på de i sagerne fremlagte lister og
- 3) som ved tilmeldingen var i live, alternativt at dødsboet har givet procesfuldmagt til CFU.

Over for den af de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene nedlagte modpåstand 1 har CFU som grupperepræsentant principalt nedlagt påstand om afvisning, subsidiært at de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene tilpligtes at anerkende, at gruppesøgsmålene omfatter alle tjenestemænd, som fremgår af listen den 16. september 2015. CFU har under hovedforhandlingen nedlagt påstand om, at tjenestemændene Christian Christensen fra Post Danmark A/S og Erik Ingemann-Hansen fra Rigspolitiet betragtes som tilmeldt gruppesøgsmålene ved optagelse på listen af 16. september 2015 over tjenestemænd omfattet af gruppesøgsmålene.

Over for CFU's afvisningspåstand over for modpåstand 1 i gruppesøgsmålene har de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene nedlagt påstand om, at behandlingen af påstanden skal fremmes samt om frifindelse over for den af CFU nedlagte subsidiære påstand og påstanden vedrørende Christian Christensen og Erik Ingemann-Hansen.

I både hovedsøgsmålet og i gruppesøgsmålene har henholdsvis Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen og de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene nedlagt en selvstændig modpåstand 2 om, at CFU skal anerkende, at den forældelsesafbrydende virkning af gruppesøgsmålene for så vidt angår forældelse af rentekrav først indtræder ved tilmeldingen af den pågældende tjenestemand til gruppesøgsmålet ved fremsendelse af tilmeldingslisterne den 2. marts 2015, subsidiært ved fremsendelse af listerne af 16. december 2013.

CFU har over for modpåstand 2 i hovedsøgsmålet nedlagt påstand om, at Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen tilpligtes at anerkende, at tjenestemænd har krav på efterbetaling med tillæg af renter fra fratrædelsestidspunktet, principalt dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for det forældelsesafbrydende skridt den 12. marts 2010, subsidiært dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for cirkulæret af 16. august 2010, mere subsidiært dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for sagens anlæg.

I gruppesøgsmålene har CFU som grupperepræsentant over for modpåstand 2 nedlagt påstand om, at de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene tilpligtes at anerkende, at tjenestemænd, som fremgår af listen den 16. september 2015, har krav på efterbetaling med tillæg af renter fra fratrædelsestidspunktet, principalt dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for det forældelsesafbrydende skridt den 12. marts 2010, subsidiært dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for cirkulæret af 16. august 2010, mere subsidiært dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for sagens anlæg.

Over for de af CFU nedlagte påstande over for modpåstand 2 i både hovedsøgsmålet og i gruppesøgsmålene har de sagsøgte nedlagt påstand om frifindelse.

Der er fremlagt lister over de tjenestemænd, der påstås omfattet af gruppesøgsmålene (bilag 1-7 til dommen).

Sagsfremstilling

Den 9. november 2005 indgik Finansministeriet og Statsansattes Kartel, Statstjenestemændenes Centralorganisation II, Akademikernes Centralorganisation, Lærernes Centralorganisation og Overenskomstansattes Centralorganisation med virkning fra den 1. april 2005 Aftale om ferie (Statens Ferieaftale). Af aftalens § 17 om pensionering og forudgående sygefravær fremgår:

”...

Tjenestemænd og tjenestemandslignende ansatte, der afskediges med ret til pension i henhold til kapitel 2 i lov om tjenestemandspension eller tilsvarende regler i de pågældende pensionsreglementer mv., optjener ikke ferieret under en eventuel sygefraværperiode umiddelbart forud for afskedigelsen. Løn mv., der udbetales under sådant fravær, indgår ikke ved beregning af feriegodtgørelse.

Stk. 2. Hvis sygefraværsperioden umiddelbart forud for afskedigelsen som nævnt i stk. 1 er 6 måneder eller derover, bortfalder retten til feriegodtgørelse for ferie optjent i det pågældende samt de forudgående optjeningsår. Det gælder dog ikke eventuel ferie, der er opsparat/overført fra tidligere ferieår i henhold til § 6 eller tilsvarende bestemmelser i tidligere ferieaftaler. Særlig feriegodtgørelse, der allerede måtte være udbetalt i fratrædelsesåret inden meddelelsen om afsked, bortfalder heller ikke.”

Der blev i tilknytning hertil den 11. november 2005 af Personalestyrelsen (nu Moderniseringsstyrelsen) under Finansministeriet udstedt Cirkulære om Ferieaftalen stilet til ”samtligge ministerier”, hvoraf blandt andet fremgår:

”3. Kollektive aftaler om fravigelse af ferieloven

Udgangspunktet for aftalen er ferieloven, jf. aftalens § 2, stk. 1, og § 3. Aftalen regulerer således alene de områder, hvor loven er fraveget.

Ferieloven indeholder en række bestemmelser, som kan fraviges ved kollektiv aftale. Sådanne aftaler indgås mellem de centrale aftaleparter, dvs. Finansministeriet og centralorganisationerne, og er indarbejdet i ferieaftalen. Der kan ikke lokalt indgås kollektive aftaler, der fraviger ferieloven/ferieaftalen.

...

Bemærkninger til aftalens enkelte bestemmelser

...

Til § 17. Pensionering og forudgående sygefravær

Tjenestemænd følger ferielovens almindelige regler om udbetaling af 12½ pct. feriegodtgørelse for tilgodehavende ferie.

For tjenestemænd gælder der imidlertid særlige regler om bortfald af ret til feriegodtgørelse i forbindelse med sygefravær i umiddelbar tilknytning til afsked med egenpension.

Ved udbetaling af feriegodtgørelse til en tjenestemand, der på grund af sygdom ikke har kunnet afvikle sin ferie, jf. bemærkningerne til § 7, bør ansættelsesmyndigheden derfor tage forbehold om tilbagebetaling, hvis den pågældende i fortsættelse af sygefraværet afskediges med ret til pension i henhold til kapitel 2 i lov om tjenestemandspension eller tilsvarende bestemmelser.

Ligeledes bør der tages forbehold om tilbagebetaling af feriegodtgørelse, der udbetales i forbindelse med en tjenstemands fratreden på grund af sygdom, i tilfælde hvor tjenestemanden ikke er berettiget til pension eller alene til opsat pension. Feriegodtgørelsen skal tilbagebetales, hvis den pågældende efterfølgende – med virkning fra fratrædelsestidspunktet – bliver berettiget til kvalificeret svagelighedspension eller tilskadekomstpension, jf. §§ 7 og 8 i lov om tjenestemandspension eller tilsvarende bestemmelser.”

EU-domstolen afsagde den 20. januar 2009 i de forenede sager C-350/06 og C-520/06 dom om fortolkning af arbejdstidsdirektivets artikel 7, stk. 1, og stk. 2. Sagerne vedrørte en tysk og flere engelske statsborgere. Af domskonklusionen fremgår blandt andet:

”2) Artikel 7, stk. 1, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale retsforskrifter eller praksis, hvorefter retten til en årlig betalt ferie bortfalder ved udløbet af referenceperioden og/eller en overførselsperiode, der er fastsat ved national ret, selv når arbejdstageren har haft sygeorlov i hele eller en del af referenceperioden og været uarbejdsdygtig indtil arbejdsforholdets ophør og derfor ikke har kunnet gøre brug af sin ret til årlig betalt ferie.

3) Artikel 7, stk. 2, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale retsforskrifter eller praksis, hvorefter der ikke ved arbejdsforholdets ophør udbetales nogen finansiell godtgørelse for årlig betalt ferie, som ikke er holdt, til en arbejdstager, som har haft sygeorlov, inden for hele eller en del af referenceperioden og/eller overførselsperioden, og som derfor ikke har kunnet gøre brug af sin ret til årlig betalt ferie. Også beregningen af denne finansielle godtgørelse skal foretages på grundlag af arbejdstagerens normale løn, som han fortsat skal have udbetalt under den hvileperiode, som svarer til den årlige betalte ferie.”

Folketingets Europaudvalg stillede i brev af 9. oktober 2009 til Beskæftigelsesministeriet spørgsmål om, hvilke konsekvenser beskæftigelsesministeren forventede, at EU-domstolens dom i sagen C-277/08 ville få i forhold til de danske ferieregler.

Af beskæftigelsesministerens svar af 18. december 2009 fremgår blandt andet:

”Som svar på spørgsmålet vedlægger jeg et notat, som kort redegør for EU-Domstolens dom i C-277/08, samt 2 andre domme fra EU-Domstolen vedrørende retten til ferie efter arbejdstidsdirektivet i forbindelse sygdom.

Til orientering kan jeg oplyse, at Regeringen har besluttet, at der i regi af Implementeringsudvalget, hvor også arbejdsmarkedets parter deltager, skal foretages en nærmere vurdering af dommens juridiske, økonomiske og arbejdsmarkedsmæssige implikationer i forhold til de danske ferieregler.”

Parterne er enige om, at Statens Ferieaftale ikke var et tema under drøftelserne i Implementeringsudvalget.

Ved brev af 12. marts 2010 rettede Personalestyrelsen henvendelse til CFU. Af brevet fremgår blandt andet:

”EU-domstolen har den 20. januar 2009 i sagerne C-350/06 og C-520/06 afsagt følgende dom vedr. artikel 7, stk. 2, i direktiv 2003/88 (arbejdstidsdirektivet):

...

Med udgangspunkt i den fortolkning, som Domstolen her giver udtryk for, er det Personalestyrelsens opfattelse, at ferieaftalens § 17 ikke er i overensstemmelse med arbejdstidsdirektivet, og at den derfor bør ophæves med tilbagevirkende kraft fra dommens dato.

Vi fremsender derfor udkast til ændring af ferieaftalen. Hvis I ikke har bemærkninger til udkastet, skal vi bede om, at I returnerer 6 eksemplarer af aftalen i underskrevet men udateret stand. Vi vil herefter fremsende 5 eksemplarer af aftalen forsynet med dato og underskrift.

I forbindelse med udsendelse af aftalen vil vi i cirkulæret anvise retningslinjer for efterbetaling af ikke udbetalt feriegodtgørelse til ansatte, der i henhold til § 17 har fået udbetalt for lidt i feriegodtgørelse ved fratrædelsen. Udkast til cirkulæret vedlægges til orientering.”

Det var i det vedlagte udkast til ændring af ferieaftalen angivet, at ophævelsen skulle have virkning fra den 21. januar 2009, svarende til dagen efter EU-domstolens dom af 20. januar 2009. Af det udkast til cirkulære om ophævelse af § 17 i Statens Ferieaftale, der tillige var vedlagt brevet af 12. marts 2010, fremgår blandt andet:

”Efterbetaling

Ansatte omfattet af § 17, stk. 1, har krav på at få efterbetalt den feriegodtgørelse, der er optjent under sygefraværet umiddelbart forud for fratrædelsestidspunktet.

Ansatte omfattet af § 17, stk. 2, har derudover krav på at få efterbetalt bortfaldet feriegodtgørelse for optjent ferie forud for sygefraværet.

Der betales morarente efter gældende regler.

Efterbetaling skal ske til ansatte, der er fratrådt den 21. januar 2009 eller senere.

Det er ansættelsesmyndighedens ansvar at foretage efterbetaling, i det omfang ansættelsesmyndigheden har de fornødne oplysninger.

Har ansættelsesmyndigheden ikke de nødvendige oplysninger, skal efterbetaling foretages, hvis den ansatte dokumenterer kravet.”

Ved mail af 15. april 2010 anmodede Dan Richardsen fra Offentligt Ansattes Organisationer om et møde med Personalestyrelsen med henblik på drøftelse af det fremsendte udkast til ændring af ferieaftalen. Af mailen fremgår herom:

” ...

Vi har i dag i CFU-kredsen drøftet Personalestyrelsens forslag til ændring af ferieaftalen, og vi skal i den forbindelse foreslå, at vi afholder et møde, hvor vi

kan drøfte konsekvenserne af forslaget, f.eks. ikrafttrædelsestidspunktet, forældelse af krav på feriegodtgørelse etc.
...”

Parterne mødtes den 18. maj 2010. Personalestyrelsen sendte den 20. maj 2010 et ændret udkast til ændring af § 17 i Statens Ferieaftale til CFU. Af følgebrevet fremgår blandt andet:

”Hermed fremsendes nyt udkast til ændring af ferieaftalen. Hvis I ikke har bemærkninger til udkastet, skal vi bede om, at I returnerer 6 eksemplarer af aftalen i underskrevet, men udateret stand. Vi vil herefter fremsende 5 eksemplarer af aftalen forsynet med dato og Finansministeriets underskrift.

Aftalen vedrører alene den formelle ophævelse af ferieaftalens § 17. Parterne er enige om, at der ikke med aftalen er taget stilling til, i hvilket omfang ansatte, der ikke har fået udbetalt feriegodtgørelse som følge af ferieaftalens § 17, skal have efterbetaling, jf. drøftelsen på mødet den 18. maj 2010.”

Af det udkast til cirkulære, der var vedlagt følgebrevet, fremgik:

”...
...”

Generelle bemærkninger

Finansministeriet og centralorganisationerne har indgået aftale om ændring af aftale af 9. november 2005 om ferie (ferieaftalen).

Efter aftalen ophæves ferieaftalens § 17.

Ophævelsen skal ses på baggrund af den fortolkning af artikel 7 i direktiv 2003/88/EF (arbejdstidsdirektivet), som EU-domstolen nu har fastlagt, jf. dom af 20. januar 2009 i sagerne C-350/06 og C-520/06.

Efterbetaling

Tjenestemænd, der ved fratræden den 20. januar 2009 eller senere, ikke har fået udbetalt feriegodtgørelse som følge af ferieaftalens § 17, skal have efterbetaling efter nedenstående regler.

Ansatte omfattet af § 17, stk. 1, skal have efterbetalt den feriegodtgørelse, der er optjent under sygefraværet umiddelbart forud for fratrædelsestidspunktet.

Ansatte omfattet af § 17, stk. 2, skal derudover have efterbetalt bortfaldet feriegodtgørelse for optjent ferie forud for sygefraværet.

Der betales morarente efter gældende regler.

...”

Herefter indgik Finansministeriet og Offentligt Ansattes Organisationer – Det Statslige Område, CO10 (Centralorganisationen af 2010), AC og Lærernes Centralorganisation Af-

tale om ændring af aftale om ferie, der blev underskrevet den 2. august 2010. Ændringsaftalen havde følgende ordlyd:

”Aftale om ændring af aftale om ferie

§ 1. I aftale af 9. november 2005 om ferie ophæves § 17.

§ 2. Aftalen træder i kraft den 30. juni 2010.”

Den 16. august 2010 udstedte Personalestyrelsen cirkulære nr. 025-10 om Ændring af aftale om ferie (Ophævelse af § 17) svarende til det tidligere fremsendte udkast hertil.

Trafikstyrelsen anførte i brev af 27. januar 2011 til Djøf om efterbetaling af feriegodtgørelse blandt andet:

”Ved breve af 15. december 2010 og 17. januar 2011 har DJØF oplyst, at A i overensstemmelse med § 17 i Statens Ferieaftale ikke fik udbetalt optjent feriegodtgørelse for perioden 18. september 2006 til 31. oktober 2007.

DJØF oplyser, at retstilstanden i ferieaftalens § 17 er fundet stridende imod en fortolkning af artikel 7 i arbejdsdirektivet, som EU-domstolen har fastlagt, jf. dom af 20. januar 2009. På denne baggrund er ferieaftalens § 17 blevet ophævet. Det følger heraf, at tjenestemænd, der ved fratræden den 20. januar 2009 eller senere, og som ikke har fået udbetalt feriegodtgørelse som følge af ferieaftalens § 17, skal have efterbetaling af feriegodtgørelse.

Det er imidlertid DJØF's opfattelse, at også tjenestemænd, der ved fratræden før den 20. januar 2009 har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse.

Ifølge Personalestyrelsens cirkulære af 16. august 2010 er det alene tjenestemænd, der ved fratræden den 20. januar 2009 eller senere, der har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse.

Trafikstyrelsen har forelagt spørgsmålet for Personalestyrelsen, og det er herefter vores opfattelse, at A ikke har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse i den pågældende periode.”

Rigspolitiet sendte i marts 2011 en række næsten ligelydende breve vedrørende efterbetaling af feriegodtgørelse til tjenestemænd inden for deres ressortområde, der var fratrådt på grund af helbredsmæssige forhold efter den 20. januar 2009. I brevene er anført blandt andet:

”Ferieaftalen er med virkning fra den 16. august 2010 blevet ændret, således at § 17 nu er ophævet. Finansministeriet har samtidig oplyst, at tjenestemænd, der

ved fratræden den 20. januar 2009 eller senere som følge af § 17 ikke har fået udbetalt feriegodtgørelse, skal have efterbetaling med morarenter.

Det betyder, at du har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse med morarenter efter gældende regler. Beløbet forrentes fra den 15. september 2010.”

Chefkonsulent Mads Carstensen, Djøf, sendte den 28. marts 2011 en mail til Philip Nordtoft, Akademikernes Centralorganisation, hvoraf blandt andet fremgår:

”Djøf har over for henholdsvis Skatteministeriet og Trafikstyrelsen rejst krav om efterbetaling af feriepenge til to svagelighedspensionerede tjenestemænd, som begge er fratrådt tilbage i 2007, og som derfor falder uden for anvendelsesområdet for cirkulære om ændring af aftale om ferie (ophævelse af § 17).

Djøf har anmodet om, at de to tjenestemænds sager genoptages på baggrund af nye retlige oplysninger, EU-domstolens fortolkning af artikel 7. Djøf har også drøftet sagen på et møde med Personalestyrelsen, der er af den opfattelse, at der ikke foreligger en retlig forpligtelse til efterbetaling.

Djøf har anmodet professor Niels Fenger om at udarbejde et notat til perspektivering af de EU- og forvaltningsretlige aspekter af spørgsmålet.”

Der blev afholdt et møde i CFU den 5. maj 2011. Af et referat af mødet fremgår blandt andet:

”5b. Ferieaftalen

Sekretariatsudvalget konstaterede, at DJØF forbereder anlæggelse af sag om udbetaling af den feriegodtgørelse, der er bortfaldet med hjemmel i den dagældende ferieaftales § 17. Sekretariatsudvalget anså det for mest hensigtsmæssigt, at det er CFU, der anlægger sagen/sagerne, og det kan godt være f.eks. DJØF’s sager. Sekretariatsudvalget ønskede imidlertid at få lejlighed til at vurdere sagerne inden endelig beslutning tages, om hvilke sager der skal anlægges og ved hvilket forum. Sekretariatsudvalget aftalte, at AC forhører sig hos DJØF, om forbundet vil være indstillet på i givet fald at lade sagerne overgå til CFU. I modsat fald må det forventes, at en række andre organisationer beslutter at føre tilsvarende sager og centralorganisationerne tager i givet fald hver især forbehold.”

Advokat Lene Hallenberg, Djøf, sendte ved mail af 19. maj 2011 til chefkonsulent Jesper David Jensen, Akademikernes Centralorganisation, en opdatering om drøftelserne med Personalestyrelsen, hvoraf fremgår:

” ...

Som jeg nævnte for dig, har vi på baggrund af afslag i fra de to statslige institutioner med henvisning til Personalestyrelsens cirkulære rettet henvendelse til Personalestyrelsen om retstilstanden. Efter et kort indledende møde, hvor vi

hurtigt kunne konkludere, at vi ikke umiddelbart var enige om den tidsmæssige virkning af EU-dommen, blev aftalen, at vi skriftligt over for Personalestyrelsen ville redegøre for vores opfattelse af retstilstanden. Det førte til, at vi indhentede det responsum om sagen, som du kender.

Niels Fengers notat er sendt til Personalestyrelsen og til de to statslige institutioner med anmodning om genoptagelse af vores medlemmers sager. Disse henvendelser er fortsat under behandling. Der er derfor endnu ikke nogen endelig administrativ afgørelse i sagen. Det er på den baggrund, at jeg fremsender sagsakterne i anonymiseret form, da vores medlemmer ikke er orienteret om videresendelsen. Det er jo vores håb, at det indhentede responsum vil føre til, at der sker efterbetaling. Såfremt dette mod forventning ikke sker, vil sagerne efter vores opfattelse være klar til sagsanlæg. Vi vil dog formentlig først forsøge på et møde at overbevise Personalestyrelsen om, at det er vores fortolkning af EU-dommen og EU-retten/dansk forvaltningsret i det hele taget, som er den rette.

...

Jeg vil naturligvis sørge for, at du bliver holdt orienteret om status i sagen. Som nævnt er vi af Personalestyrelsen blevet orienteret om, at de nu kigger nærmere på notatet.

..."

Chefkonsulent Jesper David Jensen, Akademikernes Centralorganisation, sendte den 5. juli 2011 en mail til Philip Nordentoft, Akademikernes Centralorganisation. Af mailen fremgår blandt andet:

"Til udsendelse til CFU-S

Hermed vedhæftet Personalestyrelsens svar til Djøf vedr. efterbetaling af feriegodtgørelse jf. Ferieaftalens § 17.

Som det fremgår af svaret, har Personalestyrelsen nu ændret sin opfattelse således, at også tjenestemænd, der er fratrukket før den 20. januar 2009 har krav på efterbetaling. Personalestyrelsen mener dog fortsat ikke, at forvaltningerne er forpligtet til at tage sagerne op af egen drift. Efterbetaling vil derfor kun ske til de tjenestemænd, der konkret rejser krav herom, og forudsat, at efterbetalingskravet ikke er forældet.

Det fremgår desuden af svaret, at Personalestyrelsen snarest vil udsende et cirkulære der præciserer dette.

Djøf har på baggrund af Personalestyrelsens svar på ny rettet henvendelse til hhv. SKAT og Trafikstyrelsen for at få dem til at efterbetale feriegodtgørelsen i de to konkrete sager. Efterbetaling er pt. endnu ikke sket, da de to ansættelsesmyndigheder afventer Personalestyrelsens udsendelse af nyt cirkulære herom. Det er dog forventningen at Djøf herved får løst sine to sager om efterbetaling efter ferielovens § 17.

...

Under forudsætning af, at der nu sker efterbetaling i de to konkrete sager i hhv. SKAT og Trafikstyrelsen, vil der ikke længere være grundlag for at føre Djøf's sager som CFU-sager. Det må så overvejes hvorvidt Personalestyrelsens indrømmelser er tilstrækkeligt, eller om der fortsat er behov for at finde egnede sager til brug for afklaring af spørgsmålet om, hvorvidt forvaltningen er forpligtet til af egen drift at tage sagerne op eller i det mindste hjælpe med at identificere de sager, hvor der måtte være et krav på efterbetaling. ”

Den 17. august 2011 udstedte Personalestyrelsen cirkulære nr. 9373 om efterbetaling af feriegodtgørelse. Af cirkulæret fremgår blandt andet:

”2. Af cirkulæret [af 16. august 2010] fremgår, at ansættelsesmyndigheden skal efterbetale feriegodtgørelse, der er bortfaldet i henhold til den nu ophævede § 17, til tjenestemænd, der var fratruddet den 20. januar 2009 eller senere, dvs. *efter* EU-domstolens afgørelse.

3. Der er imidlertid efterfølgende blevet rejst krav om, at også tjenestemænd, der er afskediget *før* den 20. januar 2009, skal have efterbetaling, da fortolkningen af arbejdstidsdirektivet har tilbagevirkende kraft.

4. Med udgangspunkt i såvel EU-retlige som forvaltningsretlige principper er det Finansministeriets opfattelse, at retstilstanden for så vidt angår tjenestemænd, der er fratruddet *før* den 20. januar 2009 er følgende:

Ansættelsesmyndigheden har ikke pligt til at genoptage sagen af *egen* drift.

Ansættelsesmyndigheden er derimod forpligtet til at genoptage sagen, hvis en fratruddet tjenestemand selv retter henvendelse herom.

Efterbetaling af den bortfaldne feriegodtgørelse skal dog kun foretages, hvis kravet ikke er forældet, dvs. hvis tjenestemanden rejser kravet senest 3 år efter sin fratreden.

5. Cirkulæret har virkning fra den 15. august 2011.”

Direktoratet for Kriminalforsorgen afviste den 15. og 28. september 2011 ved to næsten ligegyldige breve krav om efterbetaling af feriegodtgørelse til to tjenestemænd under direktoratets ressortområde, der var fratruddet før den 20. januar 2009 med den begrundelse, at kravene var forældede. Af brevene fremgår blandt andet:

”Direktoratet skal henlede Deres opmærksomhed på, at det fremgår af Cirkulære om Efterbetaling af Feriegodtgørelse, at efterbetaling af den bortfaldne feriegodtgørelse kun skal foretages, hvis kravet bliver rejst **senest 3 år efter tjenestemandens fratreden.**”

Med samme begrundelse afviste DSB den 19. september 2011, 1. november 2011 og 14. november 2011 krav om efterbetaling af feriegodtgørelse fra fem fratrådte tjenestemænd inden for BSB's ressortområde, der var fratrådt mere end tre år før kravenes fremsættelse.

Politiforbundet sendte den 5. oktober 2011 et brev til et af sine medlemmer og orienterede om muligheden for efterbetaling af feriegodtgørelse efter cirkulæret af 17. august 2011. Politiforbundet henledte medlemmets opmærksomhed på, at kravet skulle gøres gældende inden for tre år efter, at tjenestemanden var fratrådt og opfordrede medlemmet til at anmelde sit krav inden udgangen af november 2011.

Rigspolitiet orienterede den 9. november 2011 tjenestemænd afskediget på grund af helbredsmæssige forhold inden for Rigspolitiets ressortområde før den 20. januar 2009 om muligheden for efterbetaling af feriegodtgørelse. Orienteringen indeholdt ikke bemærkninger vedrørende forældelse.

CFU og Personalestyrelsen holdt møde den 26. september 2011, hvor parterne drøftede forældelsesproblematikken. Chefkonsulent Jesper David Jensen, Akademikernes Centralorganisation, fremsendte den 4. oktober 2011 udkast til uenighedsreferat med angivelse af de synspunkter, som CFU havde gjort gældende på mødet.

Den 25. oktober 2011 sendte DSB et brev til HK Trafik & Jernbane vedrørende efterbetaling af feriepenge. Af brevet fremgår blandt andet:

”DSB har modtaget flere henvendelser vedrørende efterbetaling af feriepenge efter Personalestyrelsens cirkulære af 17. august 2011, både fra jer som faglig organisation og fra jeres medlemmer.

De anmodninger der er forældet ifølge det gældende cirkulæret fra Personalestyrelsen, må afvises af DSB.

Vi er oplyst om, at der aktuelt er drøftelser mellem Personalestyrelsen og OAO om forståelsen af ovennævnte cirkulære. Hvis Personalestyrelsen på baggrund af disse drøftelser udsender et nyt cirkulære, vil vi naturligvis administrere efter det.”

Ved mail af 1. november 2011 sendte chefkonsulent Eva Hoff Sonne Moderniseringsstyrelsens bemærkninger til det af CFU fremsendte udkast til uenighedsreferat. Af mailen fremgår blandt andet:

”Ad pligten til af egen drift at genoptage sager afgjort før afgørelsen fra EU-domstolen

Finansministeriet er enig med CFU i, at der gælder et ækvivalensprincip for så vidt angår EU-afgørelseres retsvirkning.

Det er imidlertid Finansministeriets opfattelse, at de enkelte ansættelsesmyndigheder efter almindelige forvaltningsretlige principper heller ikke ville have været forpligtet til af egen drift at genoptage sager, der var afgjort, før afgørelsen forelå, hvis der havde været tale om en afgørelse fra en dansk retsinstans. Det er herved lagt til grund, at den hidtidige administration af feriereglerne ikke har været klart i strid med lovgivningen/EU-direktivet, samt at det vil kræve betydelige administrative ressourcer at identificere de relevante sager.”

Af det endelige uenighedsreferat fremgår blandt andet:

”Parterne drøftede desuden forældelsesreglerne, herunder spørgsmålet om afbrydelse af forældelse efter forældelseslovens § 15. Parterne konstaterede at der var uenighed om forståelsen af forældelsesreglerne, herunder om afbrydelse af forældelse.

CFU tog forbehold for at forfølge spørgsmålet om forældelse, herunder om afbrydelse af forældelse.”

Advokat Karsten Høj fremsendte som advokat for CFU den 28. juni 2012 en telefax til Moderniseringsstyrelsen, hvoraf blandt andet fremgår:

”Jeg har herefter med min klient drøftet et sagsanlæg mod Moderniseringsstyrelsen med påstand om, at styrelsen skal anerkende, at der ikke for tjenestemænds krav om efterbetaling af feriegodtgørelse indtræder forældelse som angivet i Cirkulæret af 17. august 2011.

...

Af hensyn hertil og for at undgå et måske unødvendigt sagsanlæg, skal jeg foreslå, at parterne indgår aftale om suspension af forældelsesfristen med følgende indhold:

Forældelsesfristen er suspenderet for tiden for så vidt angår alle krav om efterbetaling af feriegodtgørelse, som ikke pr. dags dato måtte være forældet.

Moderniseringsstyrelsen kan til enhver tid ophæve nærværende suspensionsaftale med 3 måneders varsel.”

Chefkonsulent Anne Rosendal, Moderniseringsstyrelsen, afviste ved mail af 6. juli 2012 til advokat Karsten Høj at indgå en suspensionsaftale. I mailen anføres blandt andet:

”Med henvisning til mail af 5. juli 2012 skal Moderniseringsstyrelsen hermed oplyse, at vi som arbejdsgiverorganisation ikke er indstillet på at indgå den foreslåede suspensionsaftale, De eventuelle sager er ikke identificeret, og vi ligger ikke inde med oplysninger om, hvor mange tjenestemænd, der vil være omfattet af en sådan suspensionsaftale.

Moderniseringsstyrelsen indgår kun i ganske særlige tilfælde aftale om suspension af frister. Suspension har tidligere været givet i tilfælde, hvor parterne afventer en igangværende principiel sag. Det er ikke tilfældet her, og vores svar er således på linje med praksis i sådanne sager.

Hertil kommer, at Moderniseringsstyrelsen ikke er rette part for en suspensionsaftale, idet en sådan aftale i et tilfælde som dette indgås med den pågældende ansættelsesmyndighed.”

Der blev udtaget stævning i både hovedsøgsmålet og i gruppesøgsmålene ved Københavns Byret den 17. august 2012.

Den 7. maj 2013 udstedte Moderniseringsstyrelsen cirkulære nr. 006-13 om Forældelsesfristen ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand. Følgende fremgår af cirkulæret:

”...

Generelle bemærkninger

1. Forældelsesfristen er 3 år, medmindre andet følger af andre bestemmelser, jf. § 3, stk. 1, i lov om forældelse af fordringer (forældelsesloven).

Forældelsesfristen er 5 år ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold, jf. forældelseslovens § 4, stk. 1.

Den særlige forældelsesfrist på 5 år efter forældelseslovens § 4, stk. 1, omfatter tilfælde, hvor ansættelsesforholdet hviler på et kontraktmæssigt grundlag, f.eks. ansættelse efter kollektiv overenskomst eller individuel kontrakt.

2. På baggrund af en ændret udmelding af december 2012 fra Justitsministeriet antages forældelsesfristen på 5 år ligeledes at gælde, hvor der er tale om et ansættelsesforhold som tjenestemand.

Genoptagelse

3. Ansættelsesmyndigheder, som den 1. januar 2011 eller senere ved behandlingen af sager om forældelse af fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand, har lagt til grund, at der gjaldt en forældelsesfrist på 3 år, anmodes om at genoptage sagerne og vurdere dem på ny.

4. Der betales morarente efter gældende regler.

Særligt om efterbetaling af feriegodtgørelse

5. Personalestyrelsen har i cirkulære nr. 9373 af 17. august 2011 om efterbetaling af feriegodtgørelse udtalt sig om efterbetaling af feriegodtgørelse, der er bortfaldet i henhold til den nu ophævede bestemmelse i ferieaftalens § 17. Af cirkulæret fremgår blandt andet, at efterbetaling af den bortfaldne feriegodtgørelse kun skal foretages, hvis kravet ikke er forældet. Forældelsesfristen er 5 år også i disse tilfælde, jf. pkt. 2.

6. Pkt. 3 og 4 om genoptagelse og betaling af morarenter finder tilsvarende anvendelse.

Ikrafttræden mv.

7. Cirkulæret træder i kraft den 13. maj 2013.

8. I pkt. 4,4. afsnit, i cirkulære nr. 9373 af 17. august 2011 om efterbetaling af feriegodtgørelse ændres ”3 år” til ”5 år”.
...”

Der er fremlagt lister over de tjenestemænd, der påstås omfattet af gruppesøgsmålene (bilag 1-7 til dommen). Listerne er sendt til landsretten første gang den 16. december 2013, og reviderede lister er fremsendt den 2. marts 2015, 12. juni 2015 og 16. september 2015.

Retsgrundlaget

Forældelseslovens § 21, stk. 2, har følgende ordlyd:

»Er en sag om fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor, inden forældelsesfristens udløb indbragt for en administrativ myndighed, indtræder forældelse tidligst 1 år efter, at myndigheden har givet meddelelse om sin afgørelse. Dette gælder, uanset om fordringen gøres gældende af den, der har indbragt sagen, eller af den anden part, herunder det offentlige. Indbringes sagen inden for den i loven fastsatte frist eller i øvrigt inden for rimelig tid for en højere administrativ myndighed eller for Folketingets Ombudsmand, regnes fristen på 1 år fra meddelelsen om denne myndigheds afgørelse, henholdsvis Ombudsmandens udtalelse.«

Forældelseslovens § 21, stk. 5, har følgende ordlyd:

»Er der inden forældelsesfristens udløb indledt forhandlinger om fordringen mellem skyldneren og fordringshaveren, eventuelt under medvirken af en uafhængig tredjemand, indtræder forældelse tidligst et år efter det tidspunkt, hvor forhandlingerne må anses for at være afsluttet.«

Bestemmelserne indgik i lovudkastet i Betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen afgivet af Justitsministeriets Forældelsesudvalg. Om bestemmelsen i for-

ældelseslovens § 21, stk. 2, fremgår det af betænkningens kapitel 8, afsnit 6.3.2.3, side 357, blandt andet:

»Efter forslaget skal der være tale om indbringelse af en sag vedrørende fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor. At sagen skal være "indbragt" for en administrativ myndighed indebærer, at det er en forudsætning, at den pågældende myndighed har kompetence til at træffe realitetsafgørelse i sagen.«

I forslag nr. 165 af 28. februar 2007 til lov om forældelse af fordringer hedder det i de specielle bemærkninger til § 21, stk. 2, (FT 2006-07, tillæg A, side 5638) blandt andet:

»At sagen skal være »indbragt« for en administrativ myndighed, indebærer, at det er en forudsætning, at den pågældende myndighed har kompetence til at træffe realitetsafgørelse i sagen. Endvidere er det en forudsætning, at både fordringshaveren og skyldneren har nær tilknytning til sagen, således at skyldneren må antages at kunne påregne, at myndighedens afgørelse eventuelt kan give anledning til, at fordringshaveren rejser et krav over for skyldneren. Det er derfor en betingelse for, at der sker foreløbig afbrydelse af forældelsen efter stk. 2 – i de tilfælde, hvor fordringshaveren eller skyldneren ikke er den administrative myndighed, der behandler sagen – at både fordringshaveren og skyldneren er part i sagen.«

Om bestemmelsen i forældelseslovens § 21, stk. 5, fremgår det af betænkningens kapitel 8, afsnit 6.3.2.6, side 364, blandt andet:

»For så vidt angår de "almindelige" forligsforhandlinger, dvs. forhandlinger, der ikke foregår under medvirken af en uafhængig tredjemand, vil der skulle være tale om egentlige forhandlinger mellem parterne om kravet eller grundlaget for dette, således at kreditor har føje til at antage, at det ikke er nødvendigt at iværksætte retslige skridt for at undgå forældelse. Der tilsigtes ikke nogen ændring i forhold til gældende ret med hensyn til spørgsmålet om, hvornår der antages at være indledt sådanne forhandlinger mellem parterne.«

Forklaringer

Der er for landsretten afgivet forklaring af Dan Richardsen, Eva Hoff Sonne, Jesper David Jensen, Hanne Elbaum, Svend Erik Jacobsen og Carl Erik Johansen.

Dan Richardsen har forklaret blandt andet, at han er repræsentant for OAO, Offentligt Ansattes Organisationer, i CFU. OAO har forhandlingsretten for tjenestemænd. CFU er en samarbejdsorganisation for de statslige organisationer og forhandler samlet for disse organisationer. Generelle aftaler, der vedrører samtlige statsansatte, forhandles af CFU. Aftaler,

der alene vedrører OAO's ansatte, forhandles direkte af OAO med Moderniseringsstyrelsen. Når CFU forhandler, anvender de ofte specialister fra de enkelte organisationer. For eksempel er han CFU's specialist i forhandlinger om Statens Ferieaftale, der er en generel aftale, der omfatter næsten alle ansatte i staten.

Inden drøftelserne med CFU havde man i OAO en drøftelse af spørgsmålet om betaling af feriegodtgørelse for personer, der var fratrukket, før EU-dommen blev afsagt. De interne drøftelser var udslag af, at Post Danmark havde afvist et krav om feriegodtgørelse fremsat af 3F på vegne af en tjenestemand, der var fratrukket før EU-dommen. 3F havde i den forbindelse oplyst over for OAO, at Personalestyrelsen ikke havde givet noget endeligt svar på problemstillingen. På OAO's foranledning udarbejdede LO et notat, der konkluderede, at ferieaftalen var i strid med direktivet. Det blev i OAO besluttet, at man via CFU skulle rette henvendelse til Personalestyrelsen. Inden man nåede dette, rettede Personalestyrelsen selv henvendelse til CFU. Han deltog i drøftelserne med Personalestyrelsen om ændring af ferieaftalen. Drøftelserne forløb som vanligt, idet de dog ikke kunne blive enige om substansen. Der blev afholdt et møde med Personalestyrelsen. De var ikke tilfredse med det første udkast til aftale om ændring af ferieaftalen, hvorved ferieaftalens § 17 skulle ophæves. På et nyt møde i maj 2010 fastholdt Personalestyrelsen, at det alene var personer fratrukket efter afsigelse af EU-dommen, der havde krav på betaling af feriegodtgørelse. CFU fastholdt sit synspunkt om, at der også bestod et krav for personer, der var fratrukket fra tidspunktet for direktivets vedtagelse og frem. CFU og Personalestyrelsen blev enige om et "skuffenotat", svarende til brevet af 20. maj 2010 fra Personalestyrelsen til CFU. Af skuffenotatet fremgår, at parterne var enige om, at der ikke med aftalen var taget stilling til, i hvilket omfang, der var krav på efterbetaling for personer fratrukket før EU-dommen.

Personalestyrelsen udsendte herefter cirkulæret af 16. august 2010 om ændring af ferieaftalen. I den forbindelse skrev han til sine medlemsorganisationer, at der var usikkerhed om, hvorvidt der var krav på efterbetaling af feriegodtgørelse for personer fratrukket før EU-dommens afsigelse. Han anmodede organisationerne om at fremsende lister over tjenestemænd, der var fratrukket fra 2004 og frem. OAO foretog sig herefter ikke yderligere.

Problematikken blev drøftet i Djøf, hvilket CFU blev orienteret om. I CFU besluttede man at afvente udfaldet af Djøf's drøftelser med Personalestyrelsen. Djøf meldte tilbage til CFU. Man havde den opfattelse, at det var Djøf's sager, der lagde linjen. Det var ikke et sandsynligt udfald af Personalestyrelsens drøftelser med Djøf, at Personalestyrelsen ville

udsende et cirkulære, der alene angik Djøf's medlemmer. Der ville i givet fald være tale om et cirkulære angående alle statsansatte.

Efter drøftelserne med Djøf udsendte Personalestyrelsen cirkulære af 17. august 2011 om efterbetaling af feriegodtgørelse. I CFU overvejede man rigtigheden af den i cirkulæret angivne 3-årige forældelse, der skulle regnes fra den enkelte tjenstemands fratræden. Man gik ud fra, at det nok forholdt sig således. CFU har ikke stor praktisk erfaring med krav om efterbetaling, idet problemstillingen sjældent forekommer. I september 2011 holdt CFU og Personalestyrelsen et møde, hvor man drøftede forældelse. De kunne ikke blive enige, og der blev udarbejdet et uenighedsreferat.

OAo fik herefter henvendelser om spørgsmålet fra en række organisationer. Man var i CFU enige om, at spørgsmålet måtte afgøres på anden vis. Herefter skete der først noget, da de ved Moderniseringsstyrelsens udmelding blev gjort bekendt med, at forældelsesfristen nok var 5 år.

Eva Hoff Sonne har forklaret blandt andet, at hun har været ansat i Finansministeriet i godt 40 år og beskæftiger sig med overenskomster og aftaler. I forhold til statslige myndigheder har Moderniseringsstyrelsen kompetencen til at indgå overenskomster og aftaler vedrørende statens ansatte. Moderniseringsstyrelsen er repræsenteret i implementeringsudvalget, der har til opgave at vurdere konsekvenserne af for eksempel nye EU-retsakter.

Hun var involveret i sagen sammen med sin kollega Birgitte Nielsen, der har underskrevet brevet af 12. marts 2010 til CFU. Efter en henvendelse fra Post Danmark blev de opmærksomme på, at ferieaftalens § 17 ikke kunne opretholdes efter EU-dommen. Personalestyrelsen tog derfor kontakt til CFU som angivet i brevet af 12. marts 2010 med et forslag til ændring af ferieaftalen. Der blev afholdt et møde med CFU med deltagelse af Birgitte Nielsen og Carl Erik Johansen fra Personalestyrelsen. Der var enighed om, at ferieaftalens § 17 skulle ophæves. Drøftelserne vedrørte ikrafttrædelsestidspunktet. Forældelsesproblematikken blev ikke drøftet på dette møde. Det var Personalestyrelsens opfattelse, at retsstillingen som fastslået ved EU-dommen alene havde retsvirkning fra EU-dommens afsigelse. Personalestyrelsen havde ikke forinden drøftet dette med Justitsministeriet. CFU var ikke enig. Kompromisløsningen blev, at aftalen om ophævelse af ferieaftalens § 17 ikke angav noget virkningstidspunkt, som tilkendegivet i Personalestyrelsens brev af 20. maj 2010 til CFU. Personalestyrelsen tilkendegav sin opfattelse af retsstillingen over for de statslige

ansættelsesmyndigheder ved cirkulæret af 16. august 2010. Det ville herefter være i strid med de bevillingsmæssige regler, hvis statslige myndigheder udbetalte den omhandlede feriegodtgørelse til personer, der var fratrukket før EU-dommen. Personalestyrelsen har givetvis besvaret telefoniske forespørgsler fra statslige ansættelsesmyndigheder om virkningstidspunktet og har i den forbindelse henvist til det virkningstidspunkt, der fremgår af cirkulæret af 16. august 2010. Spørgsmål om forældelse og morarenter henhører efter hendes opfattelse ikke under Moderniseringsstyrelsens ressortområde.

Hun deltog i drøftelser med Djøf vedrørende to konkrete sager under Djøf's område. Djøf præsenterede sig ikke som repræsentant for CFU, og drøftelserne havde udgangspunkt i de to konkrete sager. Hun opfattede drøftelserne som en forhandling med Djøf, der havde bedt om et møde vedrørende fortolkningen af ferieaftalen. Drøftelserne angik alene virkningstidspunktet og ikke forældelse. Til brug for drøftelserne modtog Personalestyrelsen et notat, der var udarbejdet af professor Niels Fenger på foranledning af Djøf. Konsekvensen blev, at Personalestyrelsen ændrede holdning vedrørende virkningstidspunktet for ophævelse af ferieaftalens § 17. Personalestyrelsen meddelte Djøf den ændrede holdning.

Herefter udstedte Personalestyrelsen cirkulæret af 17. august 2011. Cirkulæret har ikke været forhandlet med Djøf eller CFU. Når det i cirkulæret er anført, at der "imidlertid efterfølgende er rejst krav...", drejer det sig om Djøf's henvendelse. Hun troede dengang, at bemærkningen i cirkulæret om en 3-årig forældelse var en ren konstatering af retsstillingen, idet Personalestyrelsen havde modtaget vejledning herom fra Justitsministeriet. Det var almindelig praksis i staten at anse forældelsen for afbrudt ved tjenestemandens henvendelse om kravet, som anført i cirkulæret af 17. august 2011 om den 3-årige forældelsesfrist.

På mødet med CFU den 26. september 2011 var det første gang, at Personalestyrelsen drøftede forældelsesproblematikken med CFU. Det blev ikke drøftet, om CFU skulle anlægge prøvesager herom. Efter mødet kontaktede Personalestyrelsen Justitsministeriet om forældelsesproblematikken. Justitsministeriet vendte tilbage med den ændrede opfattelse, at der også for tjenestemænds lønkrav mv. gælder en 5-årig forældelse. Dette lagde Personalestyrelsen herefter til grund. Ud fra bevillingsretlige betragtninger er det ikke korrekt, hvis en statslig myndighed betaler et krav, der er forældet. Hun håber ikke, at statslige arbejdsgivere har handlet i strid med cirkulæreskrivelsen.

I forhold til det udkast til cirkulære, der blev sendt til CFU den 12. marts 2010, indeholder cirkulæret af 16. august 2010 ikke sætningerne om, at ”Det er ansættelsesmyndighedens ansvar at foretage efterbetaling, i det omfang ansættelsesmyndigheden har de fornødne oplysninger. Har ansættelsesmyndigheden ikke de nødvendige oplysninger, skal efterbetaling foretages, hvis den ansatte dokumenterer kravet.”. Hun kan ikke sige, hvorfor disse sætninger udgik men mener ikke, at der er en indholdsmæssig forskel. Der står således i cirkulæret af 16. august 2010, at de omfattede tjenestemænd ”skal have efterbetaling efter nedenstående regler”. Henvisningen til de gældende regler om betaling af morarente i cirkulæret af 16. august 2010 indebærer en henvisning til Personale Administrativ Vejledning, der indeholder et afsnit herom udarbejdet efter vejledning fra Justitsministeriet. Efter Personalestyrelsens opfattelse skal der betales morarenter fra datoen for udstedelse af cirkulæret, idet arbejdsgiverne ikke har været bekendt med gældens eksistens før denne dato. Det må bero på en generel forvaltningsretlig betragtning, når det i det senere cirkulære af 17. august 2011 er anført, at ansættelsesmyndigheden ikke har pligt til at genoptage sager af egen drift.

Jesper David Jensen har forklaret blandt andet, at han er Akademikernes Centralorganisations repræsentant i CFU. Han har de seneste 7 år været ansat i forhandlingsafdelingen, der forhandler overenskomster og aftaler. CFU forhandler aftaler af generel karakter på statens område, herunder Statens Ferieaftale. Han sidder i CFU's pensionsudvalg og er CFU's ”tekniker” vedrørende blandt andet Statens Ferieaftale.

Det er sædvanlig praksis, at Moderniseringsstyrelsen kontakter CFU, hvis der er grundlag for at ændre en gældende aftale. Efter udstedelse af cirkulære af 16. august 2010 orienterede Akademikernes Centralorganisation deres medlemsorganisationer, herunder Djøf, om, at man ikke var enig med Personalestyrelsen om virkningstidspunktet. I efteråret 2010 fik Djøf henvendelse fra to medlemmer, der var fratrukket i 2007. Djøf rettede henvendelse til de to medlemmers tidligere arbejdsgivere, SKAT og Trafikstyrelsen, hvorefter Djøf orienterede Akademikernes Centralorganisation om de to konkrete afslag på efterbetaling. Djøf indhentede et notat fra professor Niels Fenger om problemstillingen. Djøf sendte notatet til Personalestyrelsen, der herefter ændrede opfattelse. Personalestyrelsen meddelte således Djøf, at de pågældende havde krav på efterbetaling, hvis de rettede henvendelse til deres tidligere arbejdsgivere herom. Djøf's henvendelse til Personalestyrelsen vedrørte de to konkrete medlemssager. Der var ikke tale om, at Djøf forhandlede, men Djøf varetog de to medlemmers interesser.

Forhandlingsretten ligger hos Akademikernes Centralorganisation. Djøf's henvendelse til Personalestyrelsen var udtryk for anvendelse af en bemyndigelse hertil fra Akademikernes Centralorganisation i medfør af § 5, stk. 2, i Akademikernes Centralorganisations vedtægter. Det er en bemyndigelse til at varetage konkrete sager. CFU besluttede i foråret 2011, at der skulle anlægges retssager om spørgsmålet. Akademikernes Centralorganisation orienterede CFU om Djøf's to sager, og CFU besluttede at afvente udfaldet heraf. Efter hans opfattelse skete Djøf's forhandlinger med Personalestyrelsen på vegne af Akademikernes Centralorganisation. Der var tale om et generelt spørgsmål.

Akademikernes Centralorganisation så ikke udkast til cirkulæret af 17. august 2011, inden det blev sendt ud. De var dog orienteret om Personalestyrelsens indrømmelse over for Djøf, som det fremgår af hans mail af 5. juli 2011 til CFU. Efter udsendelsen af cirkulæret af 17. august 2011 bad de Personalestyrelsen om et møde om forældelsesspørgsmålet. Han gjorde sig ikke overvejelser om cirkulærets angivelse af afbrydelse af forældelse ved "at rejse kravet". Efter hans opfattelse var de i et forhandlingsforløb om efterbetalingskrav for tjenestemænd fratrukt før EU-dommens afsigelse. Et forhandlingsforløb som Personalestyrelsen efter hans opfattelse har træneret for at undslippe retmæssige krav.

Hanne Elbaum har forklaret blandt andet, at hun i ni år var sekretariatschef i Fængselsforbundet, hvor hun blandt andet varetog alt juridisk arbejde. Fængselsforbundet er medlem af OAO, der repræsenterer dem i CFU. Fængselsforbundet forhandler alle forhold over for lokale arbejdsgivere, mens Fængselsforbundet via OAO er repræsenteret i forhandlinger med Moderniseringsstyrelsen. Forbundet har således ikke direkte forhandlet med Moderniseringsstyrelsen. Fængselsforbundet rejser krav direkte over for arbejdsgiveren i enkeltsager. Hvis sagen giver anledning til principielle spørgsmål, inddrager de OAO.

Hun var via OAO orienteret om forhandlingerne mellem Personalestyrelsen og CFU. Hun talte med Dan Richardsen herom. Spørgsmålet var relevant for mange af Fængselsforbundets medlemmer. Hun husker ikke, om hun blev orienteret om udkastet til det første cirkulære. Efter udstedelsen af cirkulæret af 16. august 2010 skrev hun til Fængselsforbundets afdelinger vedrørende efterbetalingskrav. Hun var bekendt med uenigheden om virkningstidspunktet. I forbindelse med udstedelse af cirkulæret af 17. august 2011 anmodede hun Advokatfirmaet Elmer og Partnere om at vurdere spørgsmålet om forældelse. Hun fik at vide, at spørgsmålet krævede en nærmere undersøgelse, men at EU-dommen suspendede

forældelsesfristen. Efter hendes opfattelse var tjenestemændenes krav også omfattet af en 5-årig forældelsesfrist. Nogle uger efter udstedelse af cirkulæret af 16. august 2011 skrev hun til forbundets afdelinger med opfordring til, at de gjorde krav gældende vedrørende personer fratrukket fem år forud for EU-dommen.

Hun er ikke bekendt med, om der findes en praksis, hvorefter henvendelse til myndighederne om et krav anses for forældelsesafbrydende. Hun har tidligere været ansat fire år i Kriminalforsorgens human resources afdeling. Herfra er det hendes erfaring, at Kriminalforsorgen ville mene sig forpligtet til at følge et cirkulære fra Personalestyrelsen, herunder angivelse af regler om forældelse.

Svend Erik Jacobsen har forklaret blandt andet, at han siden 2009 har været forbundssekretær i Politiforbundet. Hans ansvarsområde er blandt andet arbejdstid og ferie. Politiforbundet er medlem af CO 10 [Centralorganisationen af 2010]. CO 10 og LC [Lærernes Centralorganisation] samarbejder om fælles opgaver i SKAF [Stats og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab]. SKAF er medlem af CFU. De overordnede rammer fastsættes af CFU.

Han har fulgt denne sag fra sidelinjen. Det var naturligt, at det var CFU, der forhandlede ferieaftalen med Moderniseringsstyrelsen. Politiforbundet kan ikke forhandle med Moderniseringsstyrelsen om generelle forhold. Det tilkommer SKAF eller CFU. Han har ikke deltaget i generelle drøftelser med Moderniseringsstyrelsen eller Rigspolitiet. Politiforbundet forhandler kun med Rigspolitiet om lokalaftaler. I den forbindelse har der været eksempler på, at Rigspolitiet har forelagt spørgsmål for Moderniseringsstyrelsen.

I august 2010 modtog han underretning fra SKAF om forhandlingerne og fik i tilknytning hertil meddelelse om cirkulæret af 16. august 2010. Han tog kontakt til Rigspolitiet, der bekræftede, at de ville tage kontakt til de berørte tjenestemænd om efterbetaling.

Han kan ikke huske, om Rigspolitiet gjorde noget i anledning af cirkulæret af 17. august 2011. Han havde ikke så meget fokus på bestemmelsen om forældelse. Politiforbundet indrykkede annoncer i fagbladet og på forbundets hjemmeside, da Moderniseringsstyrelsen ved cirkulære af 7. maj 2013 meddelte, at også tjenestemænds lønkrav var omfattet af den 5-årige forældelsesfrist. De berørte kollegaer skulle selv fremsætte deres krav over for Rigspolitiet.

Rigspolitiet havde selv foretaget undersøgelser af og rettet henvendelse til de tjenestemænd, der var afskediget efter EU-dommen, således som de fremlagte breve fra Rigspolitiet viser. På tilsvarende vis rettede Rigspolitiet også selv henvendelse til de tjenestemænd, hvis krav blev berørt af cirkulæret fra 17. august 2011. Han har udarbejdet den fremlagte oversigt over efterbetaling af feriegodtgørelse på grundlag af Rigspolitiets breve til tidligere ansatte tjenestemænd.

Carl Erik Johansen har forklaret blandt andet, at han er kontorchef i Moderniseringsstyrelsen. Han har arbejdet som jurist i styrelsen siden 1978, herunder som kontorchef siden 1988. Han beskæftiger sig med overenskomstområdet og tjenestemandret. I 1970'erne blev forhandlingskompetencen vedrørende løn og ansættelsesvilkår for tjenestemænd og grupper af overenskomstansatte centraliseret, således at styrelsen blev tillagt forhandlingsretten. Moderniseringsstyrelsen har ressortansvaret for tjenestemandsløven og lovgivningen vedrørende tjenestemandspensioner. Moderniseringsstyrelsen er kun ansættelsesmyndighed for ansatte inden for Finansministeriets område, og styrelsen har ikke instruktionsbeføjelser over for de øvrige statslige arbejdsgivere. Han opfatter Moderniseringsstyrelsen som en arbejdsgiverorganisation, som på mange punkter ligner Kommunernes Landsforening. Renteloven og forældelsesloven hører ikke under Moderniseringsstyrelsens ressortområde. Denne lovgivning hører under Justitsministeriets ressort. Det er Justitsministeriet, der har vejledt Moderniseringsstyrelsen om forældelsesspørgsmålet i denne sag.

Han deltog i mødet med CFU den 18. maj 2010. Temaet var udkastet til en aftale om ophævelse af § 17 i Statens Ferieaftale. Diskussionen gik på virkningstidspunktet, hvor CFU og Personalestyrelsen var uenige. Spørgsmålet om forældelse blev ikke berørt. Efter dette møde fulgte han sagen fra sidelinjen. Han var med til at udtænke den løsning at ophæve aftalen, således at virkningstidspunktet stod åbent, og han var med til udfærdigelsen af cirkulæret af 16. august 2010. Der ville ikke være noget til hinder for, at andre statslige myndigheder kunne indtage et andet standpunkt vedrørende virkningstidspunktet end det, der var angivet i cirkulæret af 16. august 2010. Der var ikke tale om et punkt, hvor Personalestyrelsen kunne give bindende pålæg til andre statslige myndigheder. Der var dog en forventning om, at de statslige myndigheder rettede sig efter cirkulæret.

Procedure

Centralorganisationernes Fællesudvalg har til støtte for påstanden om, at behandlingen af den i hovedsøgsmålet nedlagte anerkendelsespåstand skal fremmes, blandt andet gjort gældende, at Moderniseringsstyrelsen to gange – både som følge af parternes drøftelser inden sagsanlægget og som følge af søgsmålet – fandt det nødvendigt at udstede nye cirkulære med henblik på at berigtige sine instrukser i de tidligere cirkulæreskrivelser, der var baseret på styrelsens fejlopfattelse af retstilstanden. Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen bærer dermed en stor del af ansvaret for den juridiske forvirring, der opstod efter EU-dommen af 20. januar 2009, og som nødvendigvis har forudsat yderligere forhandling og afklaring med, også nye instrukser til følge. De enkelte arbejdsgivere har, først efter de modtog tjenstlig instruks herom, foretaget udbetaling. De af Moderniseringsstyrelsen foretagne berigtigelser påviser samtidig, at parternes centrale drøftelser ubestridt har ført til resultater, der har fået betydning for alle tjenestemænd på tværs af alle statslige arbejdsgivere. Moderniseringsstyrelsen har således – som forhandlingsrepræsentant for de statslige arbejdsgivere – netop givet konkrete tjenstlige instrukser, der har udspring i parternes drøftelser. Et sagsanlæg mod Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen adskiller sig ikke væsentligt fra de udenretlige drøftelser, parterne førte inden sagsanlægget.

Da søgsmålet har betydning for alle berørte tjenestemænd, er der også en grundlæggende retlig interesse i at få dom over netop Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen. En ny generel instruks kan kun forfattes af disse institutioner. De opnåede resultater, der udmøntede sig i berigtigelser, understreger i sig selv, at det ville have været spild af ressourcer, hvis hver og én af de berørte tjenestemænd skulle have iværksat individuelle forældelsesafbrydende søgsmålsskridt, forinden spørgsmålet var overordnet afklaret. Parterne i sådanne søgsmål ville da også med al sandsynlighed have ladet de konkrete sager afventet resultatet af de igangværende drøftelser omkring ophævelsen af Statens Ferieaftale og de heraf følgende nye tjenstlige instrukser.

De af Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen påberåbte domme om retlig interesse er ikke sammenlignelige med nærværende søgsmål, da dette vedrører en aktuel og konkret tvist om den suspenderende virkning af drøftelser mellem to parter i et aftaleforhold. Resultatet af søgsmålet kan desuden få konkret og umiddelbar konstaterbar virkning for alle tjenestemænd omfattet af aftalen i form af et nyt cirkulære. Cirkulæret fra 2011 indebærer en anerkendelse/aftale om, at tjenestemændene er berettiget til en efterbetaling, ligesom det indebærer en tværministeriel instruks til arbejdsgiverne om, at de skal genoptage ansættel-

sessagen, hvis en tjenestemand rejser krav om efterbetaling, men kun i det omfang, der ikke er gået mere end 3 år fra fratrædelsestidspunktet. Tilsvarende indeholder Moderniseringsstyrelsens cirkulære af 7. maj 2013 en egentlig instruks til arbejdsgiverne om, at sagerne forudsættes genoptaget.

De statslige arbejdsgivere opfatter utvivlsomt Personale Administrativ Vejledning og Moderniseringsstyrelsens cirkulæreskrivelser som instrukser. Det er vanskeligt at forestille sig offentlige arbejdsgivere gå ene gang imod instrukserne indeholdt heri. Det må uomtvisteligt kunne lægges til grund, at der eksisterer et over- og underordningsforhold mellem Finansministeriet/Moderniseringsstyrelsen og de statslige arbejdsgivere, eller at Moderniseringsstyrelsen var forhandlingsrepræsentant for de statslige myndigheder.

Det er derved mere nærliggende at henvise til sagen U 1990.611 H, hvor Højesteret vurderede, at der forelå retlig interesse i at få påkendt et søgsmål mod Amtsrådsforeningen vedrørende forståelsen af funktionærlovens § 5, stk. 2. Der henvises desuden til sagen U 1982.484 Ø, hvor landsretten vurderede, at der forelå retlig interesse i at medindstævne Finansministeriet, som oprindeligt havde været overenskomstpart i det i sagen omstridte overenskomstforhold.

Til støtte for anerkendelsespåstanden i både hovedsøgsmålet og gruppesøgsmålene om, at forældelse er suspenderet, har CFU blandt andet gjort gældende, at det ikke er en betingelse efter forældelseslovens § 21, stk. 5, at forhandlingerne angår en fordring af en bestemt angiven størrelse. Formålet bag reglerne om suspension tilsiger, at der indtræder suspension, når blot man med rette har føje til at antage, at tvisten kan blive løst. Dette kan derfor også omfatte tilfælde, hvor der pågår forhandlinger på et ganske vist mere overordnet niveau, men hvor såvel debitor som kreditor utvivlsomt har været behørigt repræsenteret, og hvor kreditor af denne grund med føje kunne forvente, at debitor ville rette ind efter resultatet af sådanne forhandlinger.

CFU's forhandlingskompetence er hjemlet i tjenestemandenslovens § 45, jf. § 49 sammenholdt med CFU's vedtægter § 2. Ligeledes var Finansministeriet ved Moderniseringsstyrelsen rette forhandlingspart vedrørende denne centrale aftaleændring, jf. tjenestemandenslovens § 45.

For så vidt angår forældelsesreglernes formål med at beskytte debitorer mod at blive mødt

med krav efter lang tids forløb, gøres det gældende, at det i det hele har formodningen for sig, at de enkelte statslige arbejdsgivere ikke blot har været fuldt bekendt med EU-dommens og dens mulige ansættelsesretlige betydning, men at de også har været fuldt bekendt med drøftelserne, der pågik mellem CFU og Moderniseringsstyrelsen, for så vidt angår ophævelsen af § 17 i Statens Ferieaftale og virkningen heraf, og at de netop afventede udfaldet heraf, førend de foretog sig yderligere i forhold til de konkrete tjenestemænds krav.

Fra den 12. marts 2010 havde såvel CFU, de enkelte centralorganisationer, de enkelte fagforbund og de enkelte tjenestemænd en berettiget forventning om, at der ville komme en afklaring. Der henvises til Personalestyrelsens brev af 12. marts 2010, parternes mailkorrespondance samt aftalen af 2. august 2010 om ophævelse af ferieaftale af 9. november 2005 efterfulgt af cirkulæret af 16. august 2010, cirkulæret af 17. august 2011 og den derpå følgende forhandling om forældelsesreglernes betydning. Det er for anvendelsen af bestemmelserne om foreløbig afbrydelse af forældelse i øvrigt uden betydning, hvem der initierer en kontakt. Efter EU-dommen pågik der under alle omstændigheder forhandlinger mellem Finansministeriet og centralorganisationerne om forståelsen af ferieaftalen.

Tidligst fra den 20. maj 2010 måtte man konstatere en reel uenighed, og det var derfor også tidligst fra dette tidspunkt, at forældelsen – for tiden – ikke længere var suspenderet efter forældelseslovens § 21, stk. 5. Et sagsanlæg inden den 20. maj 2010 ville have været unødvendigt og uhensigtsmæssigt foregribende for sagens gang. Efter den 20. maj 2010 havde CFU 1 år til at iværksætte forældelsesafbrydende tiltag, jf. forældelseslovens § 20, stk. 5. Allerede i februar 2011 blev spørgsmålet om betydningen af ophævelsen af § 17 i Statens Ferieaftale imidlertid på ny taget op, og på baggrund af disse drøftelser erkendte Personalestyrelsen, at man havde taget fejl og udstedte cirkulæret af 17. august 2011. Det er uden betydning for anvendelsen af forældelseslovens § 21, stk. 5, at de senere forhandlinger med Personalestyrelsen primært blev forestået af Djøf. Der var tale om overordnede forhandlinger af et generelt aftaleretligt spørgsmål af betydning for ikke blot medlemmerne af Djøf eller AC-organisationerne i øvrigt, men som var af betydning for alle centralorganisationernes medlemmer. Djøf var endvidere i løbende kontakt med AC og dermed med CFU. Som et resultat af forhandlingerne udstedte Moderniseringsstyrelsen cirkulære af 17. august 2011, hvorved Moderniseringsstyrelsen meddelte, at man havde besluttet at imødekomme organisationernes indsigelse om at ændre virkningstidspunktet for aftaleændringen, og at det var gældende for alle tjenestemænd i staten. Det må som følge heraf også lægges

til grund, at forhandlingerne i februar 2011 blev genoptaget med fornyet forældelsesafbrydende virkning, og at der fra den 17. august 2011 derfor løb en ny tillægsfrist efter forældelseslovens § 21, stk. 5. Den nye tillægsfrist blev derpå effektivt afbrudt ved sagsanlægget den 17. august 2012. Den suspenderende virkning af forældelsesfristen fra drøftelsernes påbegyndelse og frem til cirkulæret af 17. august 2011 har derved på intet tidspunkt været udløbet med den virkning, at den enkelte tjenestemand har haft føje til at antage, at det var nødvendigt at iværksætte retslige skridt mod den enkelte arbejdsgiver for at undgå forældelse.

Til støtte for synspunktet om, at forældelse er afbrudt efter forældelseslovens § 21, stk. 2, har CFU blandt andet gjort gældende, at når en statslig overordnet myndighed udsteder fejlagtige instrukser til de underordnede myndigheder, som har betydning for de underordnede myndigheders opfyldelse af efterbetalingskrav, og når den overordnede myndighed – efter drøftelser med centralorganisationerne – ser sig nødsaget til at foretage berigtigelser af sine fejlagtige instrukser, er det ikke rimeligt at lade forløbet få den afledte konsekvens, at den enkelte tjenestemand (som ubestridt ville have fået opfyldt sit betalingskrav, havde den overordnede myndighed gjort det rigtige i første forsøg) efterfølgende bliver mødt med en forældelsesindsigelse.

Cirkulæreskrivelserne tager udgangspunkt i, at tjenestemanden kan have afbrudt forældelsesfristen ved alene at have rejst kravet over for sin arbejdsgiver. De statslige arbejdsgivere blev meddelt en instruks om, at hvis man måtte have afvist et anmeldt krav med henvisning til den 3-årige forældelsesfrist, så skulle myndighederne genoptage sagen og vurdere den på ny. At det har været opfattet som egentligt foreløbigt forældelsesafbrydende fremgår bl.a. af det forhold, at Kriminalforsorgen også har foretaget udbetalinger til tjenestemænd, der er fratrukket før den 17. august 2007, og dermed har efterbetalt feriepenge til tjenestemænd, hvis forældelsesfrist ikke er afbrudt ved sagsanlægget den 17. august 2012. Moderniseringsstyrelsens instruks er ikke baseret på forældelsesloven, eftersom det ”at rejse et krav” med den virkning, at debitor er forpligtet til at genoptage sagen, hvis man måtte have afvist et krav ud fra en forkert retlig tilgang, ikke i sig selv er foreløbigt forældelsesafbrydende efter forældelsesloven. Det forudsætter derfor en særskilt lovhjemmel. De tjenestemænd, som ikke måtte have rejst et krav i tillid til, at der gjaldt en 3-årig forældelsesfrist, kan ikke juridisk stilles ringere end tjenestemanden, der måtte have rejst sit krav, men uden dog efterfølgende – i forældelsesretlig henseende – at have fulgt op herpå med fristafbrydende skridt. De af Moderniseringsstyrelsen udsendte cirkulæreskrivelser kan derved tilli-

ge anskues som en art administrativ afgørelse, der indebærer foreløbig afbrydelse af forældelse efter en analogi af bestemmelsen i forældelseslovens § 21, stk. 2. Tillægsfristen på 1 år må regnes fra cirkulæret af 17. august 2011, idet dette må betragtes som en form for afgørelse efter myndighedens genoptagelse af sagen. Til sammenligning henvises til Højesteretsdom U 2011.245 H, hvor Højesteret i sine præmisser omtalte en tilkendegivelse fra Indenrigsministeriet som en afgørelse, ligesom Højesteret udtalte, at forældelsesfristen var blevet udskudt ved henvendelsen til ministeriet med henblik på afklaring.

Til støtte for påstanden om afvisning af den af de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene nedlagte modpåstand 1 om, at gruppesøgsmålene alene kan omfatte de i modpåstand 1 nærmere præciserede tjenestemænd, har CFU blandt andet gjort gældende, at det er retten, der fastlægger rammen for gruppesøgsmålet. Af de specielle bemærkninger til § 254 e, stk. 4, fremgår, at retten efter denne bestemmelse tillægges en vid skønsmæssig beføjelse til at bestemme, hvilke krav der skal være omfattet af gruppesøgsmålet. Det er således eksempelvis overladt til retten at fastlægge, hvor detaljerede personoplysninger, retten forudsætter, der skal foreligge om de enkelte deltagere af hensyn til underretning og tilmelding. Af forarbejderne fremgår, at hensynet bag kravet om underretning og tilmelding er nært forbundet med de retsvirkninger, en tilmelding har, navnlig hensynet til sagens omkostninger. Man skal derfor sikre sig, at den enkelte deltager på forsvarligt grundlag har mulighed for at træffe en velovervejet beslutning om, hvorvidt de pågældende ønsker at tilmelde sig gruppesøgsmålet med øje for også de retsvirkninger, der kan være forbundet hermed. Landsretten har i denne sag truffet beslutning om at acceptere den anvendte metode til at skitsere deltagerne i gruppesøgsmålet, og bevilgede CFU en frist til den 8. juni 2015 på fremsendelse af de endelige lister. De sagsøgte myndigheder har ikke under hele dette forløb protesteret mod metoden, herunder anmodet om en afgørelse med henblik på kære heraf. Der kan derfor ikke nedlægges påstande over for CFU om anerkendelse af, hvem der måtte være omfattet af gruppesøgsmålene.

Til støtte for den subsidiære påstand om, at gruppesøgsmålene omfatter alle tjenestemænd, som fremgår af listen den 16. september 2015, har CFU blandt andet gjort gældende, at de anlagte sager under alle omstændigheder falder uden for de tilfælde, der sædvanligvis vil forudsætte et særligt hensyn til de enkelte deltagere i forbindelse med tilmelding og eventuel sikkerhedsstillelse, hvilket nødvendigvis vil afspejle sig i rammen, der fastlægges for søgsmålet. Som paraplyorganisation for centralorganisationerne varetager CFU i henhold til tjenestemandslovens §§ 45 og 49 forhold af interesse for alle de statslige tjenestemænd.

CFU har derfor også – netop som følge af sit mandatarforhold – navnlig løftet sagsomkostningsrisikoen forbundet med gruppesøgsmålet væk fra de enkelte personer. De enkelte deltagere har desuden mulighed for at undlade at forfølge kravet yderligere, selv om CFU skulle få medhold i den nedlagte anerkendelsespåstand. Under alle omstændigheder adskiller sagerne sig grundlæggende fra de sædvanlige gruppesøgsmål. Drøftelserne i denne sag vedrørte netop ikke berettigelsen og størrelsen af den enkelte tjenestemand's efterbetalingskrav, men vedrører generelle spørgsmål om virkningen af den skete ændring af statens ferieaftale. Hertil kommer, at de statslige arbejdsgivere skal sikre sig, at reglerne administreres lige for alle berørte tjenestemænd. Da CFU i de anlagte gruppesøgsmål imidlertid processuelt har anerkendt, at grupperne alene omfatter de, som er omfattet af CFU's forhandlingskompetence, gøres det som det mindste gældende, at søgsmålene skal have virkning for alle de, som indgår i listerne som fremsendt til retten den 16. september 2015.

Til støtte for de nedlagte påstande om afbrydelse af forældelse i relation til rentekravet har CFU blandt andet gjort gældende, at det bestrides, at krav på renter først forældelsesafbrydes ved tilmeldingen til gruppesøgsmålene. De berørte tjenestemænd kan kræve, at de statslige arbejdsgivere i det hele stiller dem, som hvis de i overensstemmelse med gældende ret havde fået udbetalt deres fulde feriegodtgørelse. Konsekvensen af et retsstridigt vilkår må være, at det pågældende vilkår er at anse for ugyldigt fra vedtagelsen. Det betyder i det konkrete tilfælde, at de tjenestemænd, der måtte være blevet ramt af den ugyldige bestemmelse, i det hele skal stilles, som var bestemmelsen aldrig vedtaget. De er derfor omfattet af de almindelige regler i ferieloven, herunder reglerne for betaling af feriepenge i forbindelse med fratræden. Det fremgår endvidere af rentelovens § 3, stk. 1, at rente skal betales fra forfaldsdagen, hvis denne er fastsat i forvejen. Ifølge ferielovens § 23, stk. 6, og § 30, stk. 1, forfalder optjente feriepenge til betaling ved eksempelvis den ansattes fratræden henholdsvis udtræden af arbejdsmarkedet af helbredsmæssige årsager.

Tjenestemændene kan allerede efter renteloven sammenholdt med ferielovens bestemmelser kræve deres efterbetalingskrav forrentet fra tidspunktet for den enkeltes fratræden. Tjenestemændene kan derfor kræve kravet fortsat forrentet fra sagens anlæg. Dette alene forudsat af, at der ikke er indtrådt forældelse af hovedstolen. Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen har ubestridt anerkendt, at sagsanlægget har været forældelsesafbrydende for så vidt angår efterbetalingskravet (altså hovedstolen) for gruppen af tjenestemænd, der er fratrådt senere end 5 år før sagsanlæg. Denne anerkendelse må herefter tilsvarende gælde rentekravet. Hvis forældelsesfristen har været foreløbigt afbrudt, indtil den blev endelig

afbrudt ved sagsanlægget, gøres det gældende, at forældelsesafbrydelsen tilsvarende vil gælde rentekravet.

Da parterne fra den 12. marts 2010 påbegyndte forhandlinger om hovedstolen, og da forældelsesfristen fra dette tidspunkt har været foreløbigt afbrudt indtil den 17. august 2012, hvor den blev effektivt afbrudt ved sagsanlæg, gøres det gældende, at forældelsesfristen tilsvarende har været afbrudt for så vidt angår rentekravene, og at der derfor kan kræves renter for perioden 3 år før Moderniseringsstyrelsens kontakt til CFU den 12. marts 2010 og til betaling sker. Subsidiært kan de berørte tjenestemænd kræve renter for perioden 3 år forud for Moderniseringsstyrelsens cirkulære af 16. august 2010 og til betaling sker. Mest subsidiært kan de berørte tjenestemænd kræve renter for perioden 3 år forud for sagens anlæg og til betaling sker, fordi sagens anlæg ubestridt har været forældelsesafbrydende i forhold til hovedstolen.

Om sagsomkostninger har CFU gjort gældende blandt andet, at det skal tillægges betydning, at sagen vedrører et omfattende principielt spørgsmål vedrørende betydningen af forhandlinger, som er ført mellem den overordnede myndighed og centralorganisationerne, i forhold til forældelseslovens bestemmelser. Det skal endvidere tillægges betydning, at CFU under alle omstændigheder må anses som vindende part i forhold til de tjenestemænd, som er fratrukket i perioden 17. august 2007 til 17. august 2009, idet de sagsøgte efter sagsanlægget har anerkendt, at der gælder en 5-årig forældelsesfrist for også tjenestemænds lønkrav.

Hver enkelt tjenestemands krav er afhængig af hans sygeperiode op til afskedigelsen samt hans lønforhold. Ud fra listerne er det rimeligt at anvende en gennemsnitlig værdiansættelse af den enkelte tjenestemands efterbetalingskrav, som skønsmæssigt er fastsat til 70.000 kr. Gruppensøgsmålenes samlede værdi pr. 16. september 2015 kan herefter opgøres til $(566 \times 70.000) = \text{ca. } 40 \text{ mio. kr.}$ Heri er således medregnet de 224, som er fratrukket i perioden 17. august 2007 til 17. august 2009, fordi det ikke er bekræftet, at betaling er sket. Hvis man derimod udelader de 224, der bør kunne få efterbetalt deres krav i henhold til den skete anerkendelse, kan sagens værdi pr. 16. september 2015 for den fortsat omtvistede periode 12. marts 2005 til 17. august 2007 opgøres til $(566-224) \times 70.000 = \text{ca. } 24 \text{ mio. kr.}$ Hvis man trækker de 224 fra de oprindelige 417, der var fratrukket i perioden 17. august 2007 til 17. august 2009, og desuden fratrukker de $(47-4) = 43$ tjenestemænd fra listen over Kirkeministeriet, der er opsagt i denne periode, men som er overført til hovedsøgsmålet, kan

det vundne beløb desuden opgøres til $(417-224-43) \times 70.000 = \text{ca. } 10.500.000$ kr. Hvis man til gengæld medinddrager de 224 i sagens vundne beløb (men fortsat udelader de 43 tjenestemænd, der er overført fra Kirkeministeriet til hovedsøgsmålet), kan det samlede vundne beløb opgøres til $(417-43) \times 70.000 = \text{ca. } 26$ mio. kr. Hertil kommer værdien af renterne, hvis CFU får medhold i, at også forældelsen af det løbende rentekrav er afbrudt ved sagsanlægget den 17. august 2012.

Sagsværdien i hovedsøgsmålet må også tage udgangspunkt i de fremsendte lister i gruppesøgsmålene, tillagt de tjenestemænd, som fremgår af listen over tjenestemænd i hovedsøgsmålet. Listen er udarbejdet med henblik på at skabe et overblik over den samlede værdi af sagen, hvis man også medtog øvrige statslige tjenestemænd. I den oprindelige liste af 16. december 2013 indgik 264 tjenestemænd, hvoraf de 114 var fratrukket i perioden 17. august 2007 til 17. august 2009. Tjenestemænd, som er fratrukket før 12. marts 2005 er udeladt i disse tal. I listen fremsendt til retten den 16. september 2015 indgik 288 tjenestemænd, hvoraf de 118 var fratrukket i perioden 17. august 2007 til 17. august 2009. Tjenestemænd, som er fratrukket før 12. marts 2005, er udeladt i disse tal. Sagens værdi må derfor opgøres på baggrund af 288 tjenestemænd, idet den gennemsnitlige værdi pr. tjenestemænd i dette søgsmål rimeligvis kan fastsættes til 50.000 kr. Sagens værdi udgør dermed 10-15 mio. kr.

Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen har til støtte for påstanden om afvisning af hovedsøgsmålet gjort gældende, at CFU ikke har tilstrækkelig retlig interesse i at få prøvet den nedlagte påstand i en sag mod Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen.

Søgsmålet omhandler alene anvendelsen af forældelseslovens bestemmelser på arbejdstageres krav om efterbetaling. Sagen er imidlertid ikke anlagt mod Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen som arbejdsgivere for tidligere ansatte ved de to institutioner. Sagen er derimod anlagt mod ministeriet og styrelsen alene som følge af udstedelsen af det i påstanden nævnte cirkulære, hvori der gives udtryk for en anden forståelse af forældelseslovens regler end den, CFU giver udtryk for i stævningen. Sagen angår derved ikke en konkret, aktuel retstvist, men derimod spørgsmål af mere generel karakter vedrørende fortolkningen af regler vedrørende forældelse. Der henvises til U 1994.60H. Såfremt CFU måtte få dom efter sin påstand, synes dommens virkninger ikke at have betydning for CFU's retsstilling eller i øvrigt for retsforholdet mellem CFU og Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen, hvorved henvises til U 2003.71H og U 2005.2134H.

Søgsmålet mod Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen kan ikke have forældelsesafbrydende virkning i forhold til de konkrete krav, som CFU's medlemmer eventuelt måtte have mod andre statslige myndigheder. Cirkulæret af 17. august 2011 videreformidler Moderniseringsstyrelsens fortolkning af allerede eksisterende retsregler, som ligger udenfor styrelsens eget forvaltningsområde, hvorved henvises til U 1993.203Ø.

Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen samt de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene Rigspolitiet, Post Danmark A/S, Kirkeministeriet, SKAT's Hovedcenter, Fødevareministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Forsvarsministeriets Personalestyrelse har til støtte for påstandene om frifindelse i hovedsøgsmålet og om frifindelse i gruppesøgsmålene blandt andet gjort gældende, at de mellem Moderniseringsstyrelsen og CFU førte drøftelser ikke efter forældelseslovens § 21, stk. 5, kan have suspenderende virkning på forældelsesfristen for så vidt angår de efterbetalingskrav, som måtte blive rejst over for de sagsøgte arbejdsgivere i gruppesøgsmålene. De pågældende drøftelser er således ikke pågået mellem arbejdsgiverne og tidligere ansatte tjenestemænd /CFU på vegne af disse, og forhandlingerne har ikke angået krav rejst af fratrådte tjenestemænd hos Moderniseringsstyrelsen. Det bestrides, at Moderniseringsstyrelsen kan træde i arbejdsgiverens sted i relation til forhandlinger efter forældelseslovens § 21, stk. 5, medmindre der indgås en konkret aftale herom. Moderniseringsstyrelsen kan ikke betragtes som den overordnede statslige arbejdsgiver.

Såfremt landsretten måtte finde, at drøftelserne mellem Moderniseringsstyrelsen og CFU kan have betydning også for krav rejst mod de 7 sagsøgte ansættelsesmyndigheder, gøres det subsidiært gældende, at de pågældende drøftelser ikke udgør sådanne forhandlinger, som kan medføre suspension efter forældelseslovens § 21, stk. 5, af forældelsesfristen.

Personalestyrelsen fastholdt under drøftelserne konsekvent sin oprindelige opfattelse, som også fremgår af brevet af 12. marts 2010, nemlig at ophævelsen af ferieaftalens § 17 skulle have virkning fra EU-domstolens dom af 20. januar 2009. Styrelsen imødekom således ikke på noget tidspunkt under disse drøftelser CFU's krav om, at ændringen også skulle gælde for tjenestemænd fratrådt før dommen, hvilket også afspejler sig i såvel styrelsens mail af 20. maj 2010 som styrelsens cirkulære af 16. august 2010. Der var ikke tale om egentlige forhandlinger, hvorved CFU fik føje til at antage, at der var rimelig udsigt til, at der kunne nås en forligsmæssig løsning.

Såfremt landsretten måtte finde, at drøftelserne mellem Personalestyrelsen og CFU i foråret 2010 udgør forhandlinger omfattet af § 21, stk. 5, gøres det gældende, at forhandlingerne principalt må anses for afsluttet ved fremsendelsen af Personalestyrelsens mail af 20. maj 2010, subsidiært ved aftalens underskrivelse den 2. august 2010. Fra denne dato løber der en supplerende frist på 1 år, som er udløbet inden sagsanlægget, idet der ikke er foretaget ny midlertidig afbrydelse.

For så vidt angår de drøftelser, som pågik mellem Personalestyrelsen og DJØF efter, at DJØF havde henvendt sig til styrelsen i februar 2011 om to konkrete sager, gøres det gældende, at heller ikke disse drøftelser kan anses for forhandlinger omfattet af § 21, stk. 5. Såfremt landsretten måtte finde, at drøftelserne mellem Personalestyrelsen og DJØF i 2011 udgør forhandlinger omfattet af § 21, stk. 5, gøres det gældende, at forhandlingerne må anses for afsluttet ved styrelsens udstedelse af cirkulære af 17. august 2011. Herudover kan DJØF's forhandling ikke have forældelsesafbrydende virkning for andre end DJØF's medlemmer.

For så vidt angår de drøftelser, som pågik mellem Personalestyrelsen og CFU i efteråret 2011, gøres det gældende, at heller ikke disse drøftelser kan anses for forhandlinger omfattet af § 21, stk. 5. Der blev således i forlængelse af Personalestyrelsens udstedelse af cirkulæret af 17. august 2011 alene på CFU's foranledning den 26. september 2011 afholdt møde med Personalestyrelsen, hvorunder CFU fremførte indvendinger mod styrelsens retsopfattelse af forældelsesreglerne, som den var kommet til udtryk i cirkulæret. Styrelsen fastholdt imidlertid under mødet og i den efterfølgende korrespondance sin opfattelse. Der var således ikke tale om egentlige forhandlinger mellem parterne, som kunne give CFU føje til at antage, at der var rimelig udsigt til, at der kunne nås en forligsmæssig løsning. Det bestrides derved, at de fratrådte tjenestemænd efter EU-domstolens dom af 20. januar 2009 og frem til efteråret 2011 ikke skulle have haft anledning til at iværksætte retslige skridt.

I relation til forældelseslovens § 21, stk. 2, har Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen samt de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene gjort gældende, at bestemmelsen alene angår den situation, at en sag er indbragt for en administrativ myndighed, der kan træffe afgørelse om fordringens eksistens eller størrelse eller om forhold, der har afgørende betydning herfor. Det er en forudsætning, at den myndighed, for hvilken sagen indbringes, har kompetence til at realitetsafgøre sagen. Det bestrides, at Moderniseringsstyrelsen har nogen kompetence til at træffe bindende afgørelse om eksistensen eller størrelsen af kon-

krete løn- eller feriepengekrav, som består i forholdet mellem en statslig tjenestemand og dennes arbejdsgiver (forudsat arbejdsgiveren ikke er Moderniseringsstyrelsen). Det bestrides videre, at Moderniseringsstyrelsen har kompetence til at træffe bindende afgørelser om fortolkningen af forældelsesreglerne. Kompetencen til at træffe bindende afgørelse om anvendelse af forældelsesreglerne i forældelsesloven tilkommer domstolene. Myndighedsmæssigt henhører forældelsesloven under Justitsministeriets ressortområde.

Den bindende virkning af et cirkulære udstedt af én statsmyndighed over for en anden statsmyndighed forudsætter efter almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, at der enten foreligger et over-/underordningsforhold mellem den udstedende myndighed og den myndighed, cirkulæret er rettet til eller, at der er lovhjemmel til, at den udstedende myndighed kan udstede bindende forskrifter for myndigheder i andre forvaltningsgrene. Det bestrides således, at Moderniseringsstyrelsen kan udstede cirkulærer med bindende virkning for de 7 myndigheder, der er sagsøgt i de 7 gruppesøgsmål, bortset fra de områder, hvor der med sikkerhed er en sådan hjemmel, hvilket kun er tilfældet vedrørende forhandling og fortolkning af de kollektive overenskomster og aftaler, som Moderniseringsstyrelsen indgår på andre statslige arbejdsgivers vegne. De udstedte cirkulærer har ikke karakter af tjenestebefalinger. Det forhold, at Moderniseringsstyrelsen kan udtale sig vejledende om forældelsesreglerne, bringer således ikke forældelseslovens § 21, stk. 2, i anvendelse. For det andet forudsætter anvendelsen af § 21, stk. 2, at det er parterne i den egentlige tvist, der har indbragt sagen for den pågældende myndighed.

Det gøres endvidere gældende, at offentlige myndigheder både har ret og pligt til at gøre valide forældelsesindsigelser gældende. Det er i strid med bevillingsretlige regler, hvis der foretages betaling af ikke-retskraftige krav.

Et lighedssynspunkt, hvorefter ”det lige skal behandles lige”, kan ikke anvendes til støtte for, at kreditorer, der ikke har foretaget forældelsesafbrydende skridt skal ligestilles med i øvrigt sammenlignelige kreditorer, der inden forældelsesfristens udløb har rettet henvendelse til rette myndighed med anmodning om udbetaling af kravet, hvor denne anmodning resulterer i en udbetaling enten inden forældelsesfristens udløb eller senere, fordi myndigheden har valgt at anse anmodningen i sig selv som et forældelsesafbrydende skridt.

Til støtte for den nedlagte modpåstand 1 om, at gruppesøgsmålene alene kan omfatte de i modpåstand 1 nærmere præciserede tjenestemænd, har de sagsøgte myndigheder i gruppe-

søgsmålene blandt andet gjort gældende, at tilmelding til et gruppesøgsmål forudsætter enten en konkret vilje fra gruppemedlemmet til at tilmelde sig eller en fuldmagt til grupprepræsentanten til at gøre dette. Retten skal efter retsplejelovens § 254 e, stk. 6, 2. pkt., bestemme, hvortil tilmelding skal ske. Uden at det direkte har fundet udtryk i retsbogen, blev det under retsmødet den 21. oktober 2014 accepteret, at CFU kunne foretage tilmelding på medlemmernes vegne, uden at der ville blive krævet dokumentation for medlemmets henvendelse til CFU/den relevante faglige organisation, idet faglige organisationer vedtægtsmæssigt sædvanligvis kan disponere over medlemmernes krav. For personer, der ikke er medlemmer af en relevant faglig organisation – og hvor der således ikke foreligger et normalt mandatar/fuldmagtsforhold – må CFU's tilmelding af disse imidlertid forudsætte, at vedkommende person har anmodet CFU om at tilmelde sig.

Det er en forudsætning for at blive omfattet af et gruppesøgsmål, at man tilmelder sig skriftligt inden for den af retten fastsatte frist, jf. retsplejelovens § 254 e, stk. 6. Der kan undtagelsesvist dispenseres fra fristen, hvis særlige grunde taler for det. Denne dispensationsmulighed kan imidlertid ikke anvendes i nærværende sag, hvor meddelelse af dispensation vil kunne betyde, at ellers forældede krav genopstår, og hvor fristoverskridelsen ikke er undskyldelig. Heller ikke et lighedssynspunkt bør føre til en dispensation, idet tilmeldte og ikke-tilmeldte ikke har handlet ens i relation til tilmelding. Det må lægges til grund som ubestridt, at fristen ikke er forlænget udover den 8. juni 2015, hvorfor denne dato er den endelige frist. Det fastholdes derfor, at eventuelle yderligere personer, der er påført på listerne fremlagt den 12. juni eller 16. september 2015, ikke kan anses som omfattet af gruppesøgsmålene. Denne indsigelse er ikke frafaldet ved passivitet.

Det gøres gældende, at afdøde personer ikke har partshabilitet i en retssag, og de kan i sagens natur heller ikke være medlem af en fagforening. Krav tilkommende personer, der er afgået ved døden inden tilmelding til gruppesøgsmålet, kan således kun omfattes af sagen, såfremt der foreligger en fuldmagt fra dødsboet til CFU til at repræsentere boet under sagen, hvilket forudsætter, at dødsboet fortsat eksisterer.

Til støtte for den nedlagte modpåstand 2 om, at afbrydelse af forældelse af rentekrav først indtræder ved tilmeldingen af den pågældende tjenestemand til gruppesøgsmålet ved fremsendelse af tilmeldingslisten den 2. marts 2015, subsidiært den 16. december 2013, gøres det blandt andet gældende, at rente forældes løbende, dvs. dag for dag. Dette indebærer, at hvis et lønkrav – hvor forfaldsdagen forudsættes fastsat i forvejen, jf. rentelovens § 3, stk.

1 – forfølges ved sagsanlæg f.eks. 4½ år efter dets forfaldstidspunkt, vil hovedstolen ikke være forældet, mens renter, der er påløbet for mere end 3 år siden, er forældede, således at der alene kan kræves 3 års renter forud for sagens anlæg. Krav på rente af et lønkrav er således ikke et krav, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold, jf. forældelseslovens § 4, men derimod et krav, der støttes på renteloven, og således falder ind under den forældelsesmæssige hovedregel i § 3.

Det anerkendes, at hvis CFU får medhold i sine synspunkter om, at forældelse har været afbrudt midlertidigt i kraft af forældelseslovens § 21, stk. 2 eller 5, så omfatter denne afbrydelse også rentekravet, der således løber videre i suspensionsperioden.

Det gøres imidlertid gældende, at afbrydelse af den selvstændige, 3-årige forældelsesfrist for renter som minimum forudsætter, at kreditor er identificeret. Den selvstændige forældelse af rentekravet afbrydes først ved det enkelte gruppemedlems tilmelding til gruppesøgsmålet. Det gøres således ikke gældende, at der skal være nedlagt en konkret betalingspåstand, men det gøres gældende, at den selvstændige forældelse af rentekravet først afbrydes ved tilmeldingen til gruppesøgsmålet, som fandt sted den 2. marts 2015 - naturligvis forudsat at betingelserne for tilmelding er opfyldt, jf. modpåstand 1. Det gøres subsidiært gældende, at forældelse af rentekravet tidligst er afbrudt ved de den 16. december 2013 fremlagte lister over tjenestemænd. Såfremt CFU får helt eller delvist medhold i sagens hovedspørgsmål om, at forældelse af hovedkravet er afbrudt midlertidigt på et tidspunkt forud for sagens anlæg, og at denne midlertidige afbrydelse/suspension er opretholdt frem til sagsanlægget, anerkendes det, at forældelse af rentekravet er afbrudt på samme tidspunkt. Der kan dog højst beregnes renter for en periode på 3 år forud for afbrydelsestidspunktet.

Landsrettens begrundelse og resultat

Retlig interesse i hovedsøgsmålet

Statens Ferieaftale af 9. november 2005 blev indgået mellem Personalestyrelsen (nu Moderniseringsstyrelsen) og en række centralorganisationer som aftaleparter. Det følger af tjenestemandslovens § 45, stk. 1, at løn- og andre ansættelsesvilkår for tjenestemænd fastsættes ved aftale mellem finansministeren og de i lovens § 49 nævnte centralorganisationer. Moderniseringsstyrelsens kompetence til at forhandle aftaler og varetage opgaver vedrørende tjenestemandsløvgivningen på finansministerens vegne fremgår af § 2 i cirkulære nr. 19 af 1. marts 2012. Aftaler, der angår flere centralorganisationers område, indgås i

henhold til § 3, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 515 af 28. november 1969 af hovedaftalen, af vedkommende centralorganisationer i forening. CFU udøver i henhold til § 2 i deres vedtægter den forhandlings- og aftaleret, som er tillagt dem ved de til enhver tid gældende hovedaftaler i anliggender, der vedrører mere end en centralorganisations medlemmer. Herudover fremgår det af punkt 3 i cirkulære af 11. november 2005 om ferieaftalen, at aftaler om fravigelse af ferieloven indgås mellem Finansministeriet og centralorganisationerne, og at der ikke lokalt kan indgås kollektive aftaler.

Ved cirkulære af 17. august 2011 om efterbetaling af feriegodtgørelse og cirkulære af 7. maj 2013 om forældelsesfristen ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand, pålægger Moderniseringsstyrelsen de statslige arbejdsgivere instrukser vedrørende virkningstidspunktet for ophævelsen af § 17 i Statens Ferieaftale og de spørgsmål, der opstår i umiddelbar sammenhæng hermed vedrørende forældelse af efterbetalingskrav. Landsretten finder det ud fra den fremlagte korrespondance fra de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene, der er sendt til tjenestemænd inden for deres respektive ressortområder i 2011, godtgjort, at disse myndigheder som arbejdsgivere har forvaltet Statens Ferieaftale i henhold til de af Moderniseringsstyrelsen udsendte cirkulærer herom, herunder også i relation til spørgsmålene om virkningstidspunkt og forældelse.

Hovedsøgsmålet er anlagt for at omfatte de tjenestemænd, der var ansat i andre myndigheder end de, der er omfattet af gruppesøgsmålene, og for hvem Statens Ferieaftale er gældende. Det må antages, at også disse myndigheder administrerer Statens Ferieaftale i henhold til Moderniseringsstyrelsens anvisninger. På denne baggrund finder landsretten, uanset at Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen ikke er at anse som arbejdsgivere for de tjenestemænd, hvis forhold er omfattet af hovedsøgsmålet, at den af CFU nedlagte påstand over for Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen vedrørende foreløbig afbrydelse af forældelsesfristen angår en konkret, aktuel retstvist om disse tjenestemænds rettigheder. CFU har herefter fornøden retlig interesse i at få påkendt det rejste spørgsmål. Påstanden om afvisning af den i hovedsøgsmålet nedlagte anerkendelsespåstand tages herefter ikke til følge.

Tilmelding til gruppesøgsmål

Det følger af retsplejelovens § 254 e, stk. 4, at retten fastlægger rammen for gruppesøgsmål. Efter retsplejelovens § 254 e, stk. 5 og 6, omfatter et gruppesøgsmål de gruppemed-

lemmer, der har tilmeldt sig gruppesøgsmålet inden for en af retten fastsat frist. Den endelige frist for fremsendelse af lister over tjenestemænd omfattet af gruppesøgsmålene blev af landsretten fastsat til den 8. juni 2015. CFU fremsendte reviderede lister den 12. juni 2015. Denne mindre fristoverskridelse finder landsretten undskyldelig henset til sagens kompleksitet og omfang.

Parterne er enige om, at det på retsmødet den 21. oktober 2014 blev accepteret, at CFU kunne foretage tilmelding på medlemmernes vegne, uden at der ville blive krævet dokumentation for medlemmets henvendelse til CFU. Der blev ved landsrettens beslutning af 21. oktober 2014 ikke stillet yderligere formkrav til listerne over tjenestemænd omfattet af gruppesøgsmålene. Herudover har CFU afgivet proceserklæring om, at der fra de af gruppesøgsmålene omfattede dødsboer er givet tilsagn om at indgå i søgsmålet. Henset hertil og da landsrettens beslutning om, at der ikke var yderligere formkrav, ikke blev kærret, finder landsretten ikke grundlag for at tage stilling til 1. og 3. led i den nedlagte modpåstand 1.

Vedrørende 2. led i den nedlagte modpåstand 1 finder landsretten af de førnævnte grunde, at det er listen over tilmeldte tjenestemænd af 12. juni 2015 uden yderligere formkrav, der er afgørende for, hvilke tjenestemænd, der er omfattet af gruppesøgsmålene, dog undtaget de tjenestemænd anført på listen af 12. juni 2015, der er frafaldet ved listen af 16. september 2015. Den af CFU nedlagte subsidiære påstand over for modpåstand 1 tages herefter delvist til følge. Det er om Christian Christensen oplyst, at hans navn først er medtaget på listerne af 16. september 2015. Landsretten finder herefter, at der ikke foreligger særlige grunde, der taler for undtagelsesvist at tillade tilmelding af Christian Christensen efter fristens udløb i medfør af retsplejelovens § 254 e, stk. 6. Om Erik Ingemann-Hansen er det oplyst, at hans navn fremgik af en tidligere fremsendt liste men ved en fejl blev slettet fra listen den 12. juni 2015, hvorfor hans navn blev genindsat på de den 16. september 2015 fremsendte lister. Henset hertil finder landsretten, at Erik Ingemann-Hansen er at betragte som tilmeldt gruppesøgsmålet ved listen af 12. juni 2015.

Forældelse

Der er mellem parterne enighed om, at påstandene i både hovedsøgsmålet og i gruppesøgsmålene om foreløbig afbrydelse af forældelse af krav på efterbetaling af feriegodtgørelse alene omhandler de tjenestemænd, der fratrådte i perioden fra den 12. marts 2005 til den 17. august 2007, og at den 5-årige forældelsesfrist i forældelseslovens § 4, stk. 1, også gælder for fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som tjenestemand.

Landsretten finder, at det er en forudsætning for foreløbig afbrydelse af forældelse efter forældelseslovens § 21, stk. 2, at den pågældende myndighed har kompetence til at træffe en realitetsafgørelse om den enkelte tjenstemands efterbetalingskrav, der efter forældelseslovens § 16 ville kunne medføre endelig afbrydelse af forældelsen af efterbetalingskravet. Moderniseringsstyrelsens kompetence til blandt andet at forhandle eller fastsætte ændringer til Statens Ferieaftale og udstedelse af generelle instrukser om virkningstidspunkt og forældelse udgør herefter ikke en afgørelse omfattet af forældelseslovens § 21, stk. 2. Forældelsestidspunktet er herefter ikke udskudt efter forældelseslovens § 21, stk. 2, og landsretten finder heller ikke grundlag for at anse forholdet for omfattet af en analogi af bestemmelsen. Det forhold, at der er sket efterbetaling af feriegodtgørelse til tjenstemænd, der er fratrukket før den 17. august 2007, og som havde fremsat betalingsanmodning over for den enkelte myndighed omfattet af gruppesøgsmålene, kan ikke føre til et andet resultat.

Som anført ovenfor har Moderniseringsstyrelsen kompetence til at forhandle løn- og ansættelsesvilkår for tjenstemænd, herunder ændringer af Statens Ferieaftale, og må anses for berettiget til at udstede retningslinjer om virkningstidspunkt for sådanne ændringer. Spørgsmålet er herefter, om drøftelserne mellem Moderniseringsstyrelsen og CFU har udgjort sådanne forhandlinger, der kan medføre foreløbig afbrydelse af forældelse efter forældelseslovens § 21, stk. 5.

Det lægges til grund, at Moderniseringsstyrelsen den 12. marts 2010 sendte udkast til ændring af Statens Ferieaftale § 17 til CFU, og at der i den anledning blev afholdt et møde mellem parterne den 18. maj 2010. Efter bevisførelsen findes det ikke godtgjort, at Moderniseringsstyrelsen frem til udstedelse af cirkulære nr. 025-10 af 16. august 2010 udviste en sådan grad af imødekommelse, at CFU havde rimelig grund til at antage, at man kunne opnå en forligsmæssig løsning om virkningstidspunktet. Landsretten har derved lagt vægt på de af Eva Hoff Sonne og Dan Richardsen afgivne forklaringer om, at Moderniseringsstyrelsen på mødet og efterfølgende fastholdt sin opfattelse af, at ophævelsen af aftalens § 17 alene havde virkning for tjenstemænd fratrukket den 20. januar 2009 eller senere. Forklaringerne underbygges af ordlyden af fremsendelsesbrevet af 20. maj 2010. Allerede af denne grund findes drøftelserne forud for udstedelse af cirkulære nr. 025-10 af 16. august 2010 ikke at kunne medføre foreløbig afbrydelse af forældelse efter forældelseslovens § 21, stk. 5.

Efter forklaringerne lægger landsretten til grund, at Moderniseringsstyrelsens drøftelser med Djøf i perioden fra februar til juli 2011 medførte, at styrelsen den 17. august 2011 udstedte cirkulære nr. 9373 om efterbetaling af feriegodtgørelse, hvorefter også tjenestemænd fratrædt før den 20. januar 2009 kunne kræve efterbetaling. Jesper David Jensen har forklaret, at Djøf handlede efter bemyndigelse fra Akademikerne, samt at henvendelsen vedrørte to konkrete medlemssager. Herudover har Eva Hoff Sonne forklaret, at Djøf på mødet ikke præsenterede sig som repræsentant for CFU, og at drøftelserne tog udgangspunkt i to konkrete sager. CFU var alene orienteret om drøftelserne. Drøftelserne findes herefter ikke at have givet CFU rimelig grund til at antage, at der kunne opnås en forligsmæssig løsning om virkningstidspunktet gældende for alle tjenestemænd. Allerede af denne grund findes drøftelserne med Djøf ikke at have udgjort forhandlinger om Statens Ferieaftale, som kunne medføre en foreløbig afbrydelse af forældelse.

Af det fremlagte referat af 28. november 2011 samt den forudgående korrespondance af 4. oktober 2011 og 1. november 2011 fremgår, at CFU og Moderniseringsstyrelsen den 26. september 2011 drøftede forældelse og konstaterede, at der ikke kunne opnås enighed om forståelse af forældelsesreglerne. Landsretten finder heller ikke, at Moderniseringsstyrelsens tilkendegivelser på dette tidspunkt gav CFU rimelig anledning til at antage, at iværksættelse af retslige skridt til afbrydelse af forældelsen ikke skulle være nødvendig.

Efter en samlet vurdering findes forældelsen derved ikke at have været foreløbigt afbrudt i perioden fra den 12. marts 2010 frem til sagsanlæg den 17. august 2012. Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen frifindes herefter for den i hovedsøgsmålet nedlagte anerkendelsespåstand. Herudover frifindes de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene for den i gruppesøgsmålene nedlagte anerkendelsespåstand.

Renter

Da der af de ovenfor anførte grunde ikke foreligger udskydelse af forældelse i perioden fra den 12. marts 2010 frem til sagens anlæg efter hverken forældelseslovens § 21, stk. 2, eller stk. 5, vil Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen samt de sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene være at frifinde for de af CFU nedlagte principale og subsidiære anerkendelsespåstande vedrørende forrentning i hovedsøgsmålet og i gruppesøgsmålene.

Det følger af rentelovens § 3, stk. 1, at rente skal betales fra forfaldsdagen, hvis denne er fastsat i forvejen. Der er mellem parterne enighed om, at forfaldstidspunktet for tjenestemænds krav på feriegodtgørelse svarer til fratrædelsestidspunktet.

De sagsøgte myndigheder i gruppesøgsmålene har nedlagt påstand om, at den forældelsesafbrydende virkning af gruppesøgsmålet for så vidt angår forældelse af rentekrav først indtræder ved tilmeldingen af den pågældende tjenestemand til gruppesøgsmålet ved fremsendelse af principalt tilmeldingslisterne den 2. marts 2015, subsidiært tilmeldingslisterne af 16. december 2013.

Af betænkning nr. 1468/2005 om reform af den civile retspleje IV, afsnit 5, pkt. 7.4, fremgår om forældelse blandt andet:

”Gruppesøgsmål, der godkendes (ved udpegning af grupperepræsentant), afbryder forældelse regnet fra indleveringen af stævningen for så vidt angår de gruppemedlemmer, der bliver omfattet af gruppesøgsmålet. Dette gælder også gruppemedlemmer, der med rettens tilladelse tilmelder sig efter udløbet af den almindelige tilmeldingsfrist. Såfremt gruppesøgsmålet senere sluttet, uden at kravene er retskraftigt afgjort, løber forældelsen videre på samme måde, som når et individuelt søgsmål, der har afbrudt forældelsen, afbrydes. Gruppesøgsmål afbryder ikke forældelse, for så vidt angår gruppemedlemmer, der ikke tilmelder sig henholdsvis framelder sig gruppesøgsmålet.”

Landsretten finder herefter ikke grundlag for vedrørende rentekrav at fravige udgangspunktet om, at tilmelding til gruppesøgsmålene har fristafbrydende virkning fra sagernes anlæg. CFU frifindes herefter for den nedlagte modstand 2.

CFU har i hovedsøgsmålet og som mere subsidiær påstand i gruppesøgsmålet nedlagt påstand om, at de sagsøgte tilpligtes at anerkende, at tjenestemænd omfattet af søgsmålene har krav på efterbetaling med tillæg af renter fra fratrædelsestidspunktet, dog ikke fra et tidligere tidspunkt end 3 år forud for sagens anlæg.

Begge parter lægger herved til grund, at nærværende sags anlæg har en forældelsesafbrydende virkning for rentekrav, for de sagsøgtes vedkommende dog først fra tilmeldingen til gruppesøgsmålene. Under denne forudsætning finder landsretten efter det ovenfor anførte, at de tjenestemænd, der er omfattet af gruppesøgsmålene, og de tjenestemænd, der i øvrigt

er omfattet af Statens Ferieaftale, og som har krav på efterbetaling, har krav på renter heraf fra fratrædelsestidspunktet, dog ikke fra et tidligere tidspunkt end nærværende sagers anlæg den 17. august 2012.

Herefter tages den af CFU nedlagte mere subsidiære påstand i hovedsøgsmålet og gruppesøgsmålene til følge som nærmere bestemt nedenfor.

Sagsomkostninger

Landsretten lægger til grund, at Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen flere gange i perioden efter den 12. marts 2010 måtte foretage materielle ændringer i cirkulæret om ferieaftalen, herunder i relation til virkningstidspunktet. Navnlig blev der efter sagernes anlæg taget bekræftende til genmæle således, at tjenestemænds lønkrav mv. også er omfattet af den 5-årige forældelsesfrist i forældelseslovens § 4, stk. 1, hvilket medførte en ændring af cirkulæret.

Moderniseringsstyrelsens cirkulærer af 16. august 2010 og 17. august 2011, der indeholdt fejlagtige instrukser vedrørende virkningstidspunkt og forældelse, må antages at have medført, at et ikke ubetydeligt antal retmæssige efterbetalingskrav ikke blev udbetalt eller blev afvist. Henset hertil og til, at der har været tale om tvivlsomme retlige spørgsmål af betydning for mange tjenestemænd og flere offentlige myndigheder, finder landsretten, at ingen af parterne i hovedsøgsmålet og gruppesøgsmålene skal betale sagsomkostninger til de andre parter.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Rigspolitiet, Post Danmark A/S, Kirkeministeriet, SKAT's Hovedcenter, Fødevareministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Forsvarsministeriets Personalestyrelse skal anerkende, at gruppesøgsmålene omfatter alle tjenestemænd, som fremgår af listerne af 12. juni 2015 over tjenestemænd tilmeldt gruppesøgsmålene, dog undtaget de tjenestemænd, der er frafaldet ved listen af 16. september 2015, og at Erik Ingemann-Hansen fra Rigspolitiet betragtes som medtaget på listen af 12. juni 2015.

Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen frifindes for påstanden om, at de skal anerkende, at forældelsesfristen for alle efterbetalingskrav på feriegodtgørelse efter den nu ophævede bestemmelse i § 17 i Statens Ferieaftale har været foreløbigt afbrudt, og at de tje-

nestemænd, der er fratruddet 5 år før den 12. marts 2010 eller senere, subsidiært 5 år før den 16. august 2010 eller senere, har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse i henhold til cirkulære af 17. august 2011 om efterbetaling af feriegodtgørelse og cirkulære af 7. maj 2013 om forældelsesfristen ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand.

Rigspolitiet, Post Danmark A/S, Kirkeministeriet, SKAT's Hovedcenter, Fødevarerministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Forsvarsministeriets Personalestyrelse frifindes for påstanden om, at de skal anerkende, at forældelsesfristen for alle efterbetalingskrav på feriegodtgørelse efter den nu ophævede bestemmelse i § 17 i Statens Ferieaftale har været foreløbigt afbrudt, og at de tjenestemænd, der er fratruddet 5 år før den 12. marts 2010 eller senere, subsidiært 5 år før den 16. august 2010 eller senere, har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse i henhold til cirkulære af 17. august 2011 om efterbetaling af feriegodtgørelse og cirkulære af 7. maj 2013 om forældelsesfristen ved fordringer, som støttes på aftale om udførelse af arbejde som led i et ansættelsesforhold som tjenestemand.

Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen skal anerkende, at de tjenestemænd, der har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse, har krav på renter heraf fra fratruddelsestidspunktet, dog ikke tidligere end 3 år forud for den 17. august 2012.

Rigspolitiet, Post Danmark A/S, Kirkeministeriet, SKAT's Hovedcenter, Fødevarerministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Forsvarsministeriets Personalestyrelse skal anerkende, at de tjenestemænd, der har krav på efterbetaling af feriegodtgørelse, og som fremgår af listerne af 12. juni 2015 over tjenestemænd tilmeldt gruppessøgsmålene, dog undtaget de tjenestemænd, der er frafaldet ved listen af 16. september 2015, har krav på renter heraf fra fratruddelsestidspunktet, dog ikke tidligere end 3 år forud for den 17. august 2012.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til de andre parter.

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 03-02-2016

Pia Spange

kontorfuldmægtig

